

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historiske Efterretninger

om

Kanders lærde Skole.

Iste Hefte.

Indbydelsesskrift

iii

den offentlige Examen i September 1833

af

H. M. Flemmer,
Skolens Rector.

*Universitets - Bibliothekens
Biblioph.*

Kanders.

Trykt hos J. M. Elmenhoff.

Handwritten text, possibly a signature or name, oriented vertically.

Forerindring.

Ved at udarbejde disse Bidrag til Randers lærde Skoles Historie har jeg, foruden de Efterretninger, som vare at finde i Hofmanns Fundatser, Stadfeldts Beskrivelse over Randers, og Albert Thuras Manuscript, Valvæ Scholarum apertæ, især søgt at gjøre mig nøie bekjendt med Skolens Archiv. Imidlertid flyde disse Kilder sparsomme- re, end man kunde ønske. Stadfeldt kunde ifølge sit Skrifs Bestemmelse ikke behandle Skolens Historie udför- ligt, og maatte naturligviis ganske forbigaae dens indvor- tes Historie, som jeg i næste Hefte tænker at behandle. Thuras Manuscript indeholder om Randers Skole kun en Fortegnelse paa 28 Rectorer, og ender med Aaret 1727. Först fra Aaret 1756 begyndte Skolens Disciple at immatri- culeres i en ordentlig Protocol. För denne Tid findes vel Fortegnelser over dem, som aarligt modtog Stipendier, af hvilke Fortegnelser man, da næsten alle dengang fik Sti- pendier, kan danne sig en nogenlunde fuldstændig Matri- cul over Skolens Disciple og Dimittender, men disse gaae dog ikke længere tilbage end til 1674, og indholde na- turligviis kun de blotte Navne. Selv i den til Matriculen

bestemte Protocol ere kun meget sparsomme Efterretninger om Disciplenes Dimission og senere Skjebne indførte; og ofte tier Skoleprotocollen herom ganske, i hvilket Tilfælde man maa søge at supplere Hullerne ved Hjælp af Universitetsprotocollerne og mundtlige Efterretninger. Af andre Documenter og Breve eier Skolearchivet meget faa, der ere ældre end den Kongelige Universitets- og Skoledirections Oprettelse. I Aarhus Stiftsarchiv findes Intet, der kan oplyse Skolens ældre Historie, og i Randers Raadhuusarchiv, der med megen Forekommenhed har været mig overladt til Afbenyttelse, findes ikke Meget, Skolens Historie vedkommende. Imidlertid, om endog Efterretningerne ere tarvelige nok, især for den ældre Tid, har jeg troet, at det kunde interessere i det Mindste Skolens forrige Disciple at have samlet paa eet Sted Alt, hvad der havdes til at oplyse Skolens Historie; hvorfor jeg ogsaa for Fuldstændigheds Skyld har ladet aftrykke de Documenter, som fandtes hos Hofmann og Stadfeldt, eftersom jeg ikke kunde formode, at de Læsere, for hvem dette lille Skrift nærmest er bestemt, altid kunde have disse større Skrifter ved Haanden.

Om Randers Skoles Stiftelse.

Kirkeordinantsen af 1537 befaler, „at der i enhver Kjøbstad skal være een Latine Skole, og at alle hine andre Pugeskoler, som her og der holdes, skulle afskaffes; at der i Skolerne skal være flere Lectier, den første for dem, som lære abc og at stave; den anden for dem, som kunne læse og lære Regler i Grammatica; den tredie for dem, som kunne nogenledes declinere og conjugere samt tye; den fjerde for dem, som kunne nogenledes tale og skrive Latin; den femte og överste for Provectiores, hvilke Rector tillades at bibringe noget Fundament i Græsk. Imidlertid, hvor der ikke var Lærere til saamange Lectier, der skulde være færre; nemlig hvor der kun var tre Lærere, skulde der være fire Lectier; hvor der kun var to Lærere, tre Lectier. Skolemesterne skulde i enhver Kjøbstad beholde, hvad de havde; hvor dette ikke var tilstrækkeligt, vilde Kongen lægge til af sit Eget.” At der i Randers har været Skole för Kirkeordinantsens Udgivelse, er vel rimeligt; dog har det neppe været en saadan, som fortjente Navn af latinsk Skole, endog blot efter saa ringe Fordringer, som i Kirkeordinantsen gjøres til de Skoler, som kun havde een Skolemester og een Hörer, fra hvilke der dog umuligt kunde dimitteres til Universitetet. At ikke de mindre Skoler, men kun Cathedralskolerne, maatte dimittere til Universitetet, blev for Fyens Stift bestemt ved de odenseiske Synodalforhandlinger i Aaret 1590.

Randers var ikke noget Bispesæde; de derværende Klosters Antal og Anseelse var aldrig betydelig; Munkeskolerne der kunde ikke vente et talrigt Antal af Disciple. Det er nemlig bekjendt, at Pluraliteten af dem, der søgte Munkeskolerne for at danne sig til den geistlige Stand, vare Börn af fattige Almuesfolk, hvilke rimeligviis hellere have søgt til Aarhus eller Viborg. Det er altsaa sandsynligt, at Skolerne i Randers før Reformationen, og før en Deel efter den, neppe have havt andre Disciple end Byens egen Ungdom, som der lærte at stave og læse. Imidlertid synes Kirkeordinantsens ovenfor anførte Befaling om alle Pugeskolers Ophævelse og een latinsk Skoles Oprettelse i enhver Kjøbstad snart at være bleven iværksat i Randers. Men denne nyoprettede latinske Skole kan af Mangel paa Gods til flere Læreres Lønning neppe have havt mere end een Skolemester og i det højeste to Hörere. Thi i et aabent Brev, dat. Viborg, Löverdagen efter Pindse, Aaret 1542, hvorved Kong Christian den 3die skjenkede Kongetienden af Lem og Hald Sogne til Skolemesterens eller Rectorens Löns Forbedring, omtales Randers latinske Skole som allerede bestaaende.*) Men ligesom dette Brev beviser Skolens Uformuenhed, og derved gjør det rimeligt, at det neppe endnu har været nogen fuldstændig latinsk Skole med 5 Classer, saaledes følger dette aabenbart af den antvorskovske Synodes Decret, der i Aaret 1546 fastsatte, at de større Trivialskoler i 5 Classer, med en Magister til Rector og fire Baccalaurei til Hörere, skulde kun findes i Cathedralstæderne; derimod skulde de övrige Byer have en mindre Trivialscole med en Baccalaureus til Skolemester, enten uden andre Medhjælpere eller med een eller med to, alt eftersom Disciplenes Antal var større eller mindre. Dog tillades ogsaa at en tredje

*) Vide Bilag. Littr. A.

Classe maatte lægges til, naar Disciplenes Antal meget tiltog. Imidlertid bestemmer Synodaldecretet ikke høiere Uunderviisning for överste Classes Disciple i disse Skoler end latinsk Grammatik og Phædri Fabler. Hermed skal iövrigt ikke paastaaes, at naar en för Reformationen bestaaende Munkeskole i en By, som ikke var Bispesæde, var særdeles vel doteret, saa at den havde kunnet kappes med Cathedralskolerne, denne da nödvendigviis efter fornævnte Synodaldecrets Bestemmelse er bleven degraderet til en mindre Skole med to Classer, uagtet den kunde lönne Lærere og underholde Disciple til 5 Classer; og at i det Mindste Slagelse Skole paa Grund af sin Forbindelse med det rige Antvorskov Kloster er bleven undtaget, er temmeligt sikkert. Men at Randers Skole en Tidlang efter sin Stiftelse kun har hört til Skolerne af anden Rang, følger, som sagt, ganske ligefrem af dens Fattigdom, og bevises tillige indirecte ved den Omstændighed, at naar undtages de blotte Navne paa enkelte Rectorer samt tvende kongelige Breve, haves aldeles ingen Efterretninger om dens Skjebne og Virksomhed i næsten 150 Aar efter dens Stiftelse af Kong Christian den 3die. Et endnu bestemtere Beviis herfor haves ikke længe efter i Frederik den 2dens Brev 1573, hvor der udtrykkelig kun nævnes to Locater eller Hörere.*)

Om Stedet, hvor Skolen blev holdt, haves aldeles ingen paalidelige Efterretninger. I 1780 blev det gamle Skolehuus, hvori Skolen en Tidlang havde været holdt, solgt og nedbrudt. Det var en grundmurret, men liden, fugtig og ubeqvem Bygning, af nogle og tyve Alens Længde, beliggende paa den nordostlige Side af det nuværende Kirketov, der dengang var Kirkegaard. Den havde ingen Inscriptioner, og paa Grund af den indskrænkede Plads kunde hver-

*) Vide Bilag. Litr. C.

ken Rector eller Hörerne der have Bolig. Men om denne Bygning allerede havde været brugt til Skole för Reformationen, som Stadfeldt antager,*) eller oprindeligiis havde været et Materialhuus, henhörende til Kirken, eller blev opfört i Anledning af Skolens Organisation af Christian den 3die, eller maaske först senere hen, er Noget, som paa Grund af Kildernes Utilstrækkelighed aldeles ikke kan bestemmes. Efter ældre Folks Vidnesbyrd, som have seet denne Bygning, var den meget antik, og saa bröstfældig, at den vel kunde antages at skrive sig fra Tiden för Reformationen.

Om den nærværende Skolebygning.

Da Skolens Rector, Mag. Christian Carl Frederik Fuchs, Prof. Philos., döde i Aaret 1780 i November Maaned, og Skolens Freqvents kun var liden, og Skolebygningen forfalden, uden at man havde Midler til at kjøbe eller bygge en ny Gaard, kom det under Ventilation at nedlægge Skolen, og henlægge dens Midler til Horsens Skole. Aarsagen til at Randers alligevel uagtet de truende Aspecter beholdt sin Skole, var en Mand, hvem Byen ogsaa i andre Henseender skylder Meget, nemlig daværende Borgemester, Justitsraad Caröe. I Raadstuearchivet findes fire Breve, hvoraf Copier ere henlagte i Skolearchivet, fra Grosserer Niels Broch i Kjöbenhavn, fra Fru Steenfeldt, Etatsraad Kirketerp og Kjöbmand Jens Rudolf-

*) Randers Beskrivelse Pag. 201.

sen Bay i Randers, rimeligviis foranledigede af Justitsraad Carøe, da de alle ere omtrent af samme Datum, nemlig de to første af 26de Decbr. 1780, det 3die af 28de Decbr. 1780, og det 4de af 2den Januar 1781. Alle disse Breve indeholde höitidelige Protestationer mod den latinske Skoles Nedlæggelse, og den Erklæring, at vedkommende Forfattere, der til Skolen og forskjellige andre Stiftelser allerede havde skjænket betydelige Capitaler og vare tilsinds at skjenke endnu mere, i saa Fald öieblikkeligt vilde tilbagekalde deres Donationer og om muligt overtale Andre til det Samme. Grosserer Brock foreslaaer at söge allernaadigst Bevilling til at foranstalte en Collect i Aarhus Stift, for at indsamle frivillige Gaver til et Skolehusets Indkjøb og Indretning, og lover selv et betydeligt Bidrag. Alene denne Mands Protestation mod Skolens Nedlæggelse vilde med temmelig Bestemthed have sikret Skolen sin Vedvarenhed; thi hans Formue var saa betydelig, at Randers By ved hans Boes Realisation erholdt forskjellige Legater til Beløb af 150,000 Rdlr. dansk Courant. En saadan Mands Önsker, fremförte med den Trudsel, at han i Tilfælde af Vægring vil tage sin Gave tilbage, kunne altid vente at blive hörte med megen Opmærksomhed. Under 23de Februar 1781 tilkjendegav som Følge heraf Stiftsövrigheden Forstanderskabet, at Hs. Majestæt Kongen paa Stiftsövrighedens under 16de Januar f. A. til det kongelige danske Cancelli indgivne Foretsilling angaaende Randers latinske Skole, allernaadigst havde rescriberet, at det ingenlunde var Allerhöistsammes Villie at Randers Skole skulde nedlægges, dog under den Betingelse, at man fandt Midler til at skaffe et anstændigt Skolehus, samt til en Conectors Lønning, eftersom Embedet var for vanskeligt at bestride for Rector alene uden Conector. Som Følge heraf foranstaltede Forstanderskabet en Collect ombaaret i Randers By og Omegn, hvorved indkom den betydelige Sum af 2,219

Rdlr. 13 Sk., iberegnet Brochs Gave af 225 Rdlr. Nu blev der ved Rescript af 27de Juni 1781 givet Forsikkring om Skolens Vedbliven i Fremtiden (vide Bilag. Litr. D), ligesom ogsaa ved Rescript af 23de April 1783 Skolebygningen befriedes fra alle Skatter og Udgifter og Skolen tillagdes 24 Rdlr aarligt af Byens Kasse, hvoraf $\frac{1}{3}$ Deel skulde anvendes til Skolesalens Opvarmelse, $\frac{2}{3}$ Dele til Nedsættelse i Lærernes Huusleie, hvorom siden vil blive talt.

Man fandt det beqvemmere at kjøbe og indrette en gammel Gaard, end at bygge den aldeles af ny; og da man havde Valget imellem Etatsraad Kirketerps Gaard for 4,000 Rdl.*), og afgangne Raadmand Breddahls for 2,000 Rdl., valgte man den sidste, som billigere, beliggende midt i Byen, og grundmuret, da den anden kun er Bindingsværk. Denne Gaard var bygget til et hellig Aands Kloster omtrent i Aaret 1434,**) og havde siden Reformationen været i private Mænds Eie. Dens Indretning til Skolesale og Bolig for Rector, Conrector og tvende Hörere, blev overdraget Bygmester Anders Kruse i Horsens for 2,200 Rdlr. Blandt de Spørgsmaale, Magistraten i denne Anledning forelagde Bygmester Kruse, er et ganske mærkeligt: „Om Han anseer Gaardens Mure af den Styrke, uagtet den ved det store Jordskjælv 1755, ligesom vores Kirke, fik tvende Revner i Murens yderste Side, at den til en varig publique Bygning er tjenlig.” Revnerne ere der; Muren er 2 Alen tyk.

Af Regnskabet for Bygningens Istandsættelse sees, at Lærerne flyttede ind i deres Boliger ved Paaske 1784. Samme Aar blev Skolen høitidelig indviet, thi i Skoleregnskabet for 1784 staaer uden videre Datum anført som Udgift til Stadsmusikanten ved Skolens Indvielse 8 Rdlr. 3 Mk.

*) Den samme som ligger i Östergade skraaes over for Frederikspladsen og nu beboes af Kjøbmand Isaaksen.

***) Vide Daugaards Klosterhistorie, Pag. 395.

Ved denne Indretning erholdt Rector i Alt med Kjøkken og Spisekammer 10 større og mindre Værelser, foruden Gaardsrum, Udhuse og Kjælder; Conrector 7 Værelser med Kjøkken, Spisekammer, Gaardsrum og Udhuse; de tvende Hörere hver 2 Værelser. Desuden indrettedes en stor Skolesal af 280 Qvadratalen, og et Bibliothekværelse. Den gamle Skolebygning blev solgt ved Auction, og indbragte 232 Rdl.; ligeledes solgtes ved Auction tvende Leievaaninger, der fulgte med i Kjøbet af den nærværende Skolegaard og vende ud imod Hovmeden. De indbragte 361 Rdl. Ved hertil at lægge de frivillige Gavers Beløb, 2,219 Rdl. 13 Sk., samt et Bidrag af 24 Rdlrs. Huusleiehjælp til Lærerne af Byens Kasse for 1784, hvilken Huusleiehjælp ikke længere kunde med Billighed hæves af Lærerne, der allerede fra Paaske Flöttetid dette Aar nøde fri Bolig in natura, faaer man en Indtægtssum af 2,836 Rdlr. 13 Sk. Men da Udgiftssummen ved Gaardens Indkjøb og Indretning havde beløbet sig til 4,793 Rdlr. 2 Mk. 3 Sk., blev den manglende Sum udredet ved at optage af Skolens Stipendiecapital 1,957 Rdlr. 1 Mk. 6 Sk. For at Disciplene dog kunde holdes skadesløse, resolverede Stiftsövrigheden under 31te October 1785, efter Forstanderskabets Indstilling, at Lærerne skulde svare i Huusleie 62 Rdlr. 1 Mk. 12 Sk. aarligt, nemlig Rector 31 Rdlr. 3 Mk. 12 Sk., Conrector 20 Rdlr. 4 Mk., og hver af de tvende Hörere 5 Rdlr., hvilke 62 Rdlr. 1 Mk. 12 Sk. tilligemed $\frac{2}{3}$ Deel af de nylig omtalte 24 Rdlr. Huusleiehjælp af Byens Kasse*) udgjorde det fulde Rentebeløb af den optagne Stipendiesum, og skulde aarligt distribueres til Disciplene. Men uagtet samtlige Lærere i et Brev af 3die Octb. 1782 havde erklæret sig beredvilige til at betale denne Huusleie, var det dog natur-

*) Af de övrige 8 Rdlr. blev 4 Rdlr. leveret til Rector og ligesaameget til Conrector til Hjælp til Skolesalens Opvarmelse.

ligt, at de, da deres Embedsindtægter ikke vare betydelige, ønskede at befries fra at erlægge den; hvilket ogsaa Stiftsövrigheden havde sögt at udvirke, da den forinden sin Resolution i en Skrivelse til Forstanderskabet af 6te Octb. 1785 yttrede den Formening, at Kirken, der i mange Aaringen Udgift havde havt til Skolens Vedligeholdelse, og heller ikke bidraget Noget til den nye Skolebygningens Indretning, dog burde bidrage Noget til Lærernes Huusleie; og tillige forespurgte, om det ikke var tænkeligt, at man, ved at lade en Tavle ombære i Kirken til Aftensang, eller paa andre Maader kunde skaffe Lærerne noget Afslag i denne aarlige Huusleie, „hvorudi vi gjerne ønskede dem al mulig Lettelse.” Ved et Kongeligt Rescript af 19de Juni 1801 blev Conrector fritagen for at erlægge sin Anpart af Huusleien; af Rector og Hörerne vedblev den endnu at svares noget længere, formodentligt indtil Skolens senere paafulgte Ombygning i Aarene 1806 og 1807; og fra denne Tid af maa denne Capital betragtes som aldeles tabt for Skolen, hvilket er saa meget mere at beklage, som Skolen langt fra har Overflödighed paa Stipendier. Endnu mere maa man beklage, at man ved at bortsælge to Leieboliger for en Ubetydelighed af 361 Rdlr. berövede Skolen en Plads, der nu, blot som Bygningsplads betragtet, vilde være i det Mindste 1000 Rdlr. værd, og er Skolen aldeles nödvendig til at arrondere sin Grund og til Opførelsen af en Gymnastikbygning, hvortil der ingen andensteds er beqvem Plads. Jeg tvivler ingenlunde paa, at dersom Iustitsraad Caröe havde kunnet ane, hvor vigtig denne Plads engang i Tiden vilde blive, havde det ikke været vanskeligt for ham, hvis Indflydelse hos Borgerstanden i Randers var næsten uindskrænket, at udfinde Ressourcer, hvorved den kunde være bleven Skolen conserveret. Men, kan jeg troe, Anno 1782 ansaae man Gymnastiks Indførelse i lærde Skoler for en Umulighed.

Denne Indretning af Skolebygningen vedvarede indtil Aaret 1806, da Skolereformationen blev indført i Randers ved forrige Conrector Mag. Lunds Ansættelse som Rector. Man kunde nu ikke hjælpe sig med en fælleds Skolesal til alle Classer, men hele 2den Etage blev indrettet til 4 Læsestuer alle omtrent af eens Størrelse, vendende ud til Gaarden, med en lang Corridor ud imod Gaden, og i den søndre Ende en Solennitetssal, der tillige kunde bruges som Bibliothekværelse. Denne Indretning vedvarede uforandret indtil 1. Aug. 1833, blot med den Forskjel, at Bibliotheket kort efter min Tiltrædelse blev flyttet hen i nederste Classes Læsestue, som dertil var bekvemmere, og at den forrige Solennitets og Bibliotheksal, der alligevel var for liden til Solenniteter og ikke beqvem til Bibliothek, men lysere og behageligere end de andre Læseværelser, blev gjort til 4de Classes Læsestue. Da de övrige Værelser vare mørke og smaa, er i Sommer, da Skillerum og Gulve alligevel skulde gjøres af nyt, skaffet mere Lys og Plads ved at indtage 68 Qvadratalen af Corridoren til Læseværelserne. Saaledes har man nu en överste Classe $14\frac{1}{4}$ Al. lang og $7\frac{1}{2}$ Al. bred, en 3die Classe $14\frac{1}{4}$ Al. lang og $8\frac{1}{2}$ Al. bred, og en 1ste og 2den Classe hver 18 Al. lang og 7 Al. bred, uden at regne de dybe Vinduesfordybninger. Överste Classe har 5 Fag Vinduer, de andre hver 4 Fag, og da de nederste Classer kun ere adskilte med et Bræddeskillerum, der er indrettet til at kunne med Lethed borttages og igjen opsættes, kan man, naar det behöves, skaffe sig en Solennitetssal af 18 Alens Længde og $14\frac{1}{4}$ Alens Brede. Samtlige Udgifter ved denne Forandring udredes med Directionens Samtykke af Skolekassen. Overslaget belöb sig til 463 Rbd. 5 Mk. 8 Sk.; det virkelige Belöb kan, uagtet Arbeidet er færdigt, ikke angives her, da ikke alle Regninger

ere indkomne. Til den i Aarene 1806 og 1807 gjorte Hovedforandring blev, som Skoleregnskabet for 1807 udviser, optaget af Skolens Fonds, den Sum 2,650 Rdlr. Det ved denne Leilighed anskaffede Inventarium af Borde, Bænke og Cathedere var det samme som jeg forefandt ved min Tiltrædelse, og hvoraf det Meste med lidt Forandring og Reparation endnu bruges. En nödvendig Fölge af Skolebygningens Forandring var, at for Fremtiden ingen af Skolens Lærere undtagen Rector kunde have fri Bolig paa Skolen. Man kunde ved denne Leilighed have önsket, at Skoleværelserne vare lagte i nederste Etage, hvorved blot havde været nödvendigt at lægge en Gang tværs igjennem Bygningen, istedetfor at den i överste Etage maatte gaae paa langs igjennem Bygningen og optog særdeles megen Plads, da den var 27 Alen lang og 4 Alen bred. Tillige var da Rector bleven befriet for den megen Stöi over sit Hoved, som ikke kan undgaaes, naar Disciplene om Morgenen ile for at indtage deres Pladser ved det opdækkede aandelige Frokostbord, og endnu mere naar de om Middagen forlade det, for hjemme at indtage en mere solid Föde. Jeg under af ganske Hjerte de ungdommelige Maver deres gode Appetit til Middag, og glæder mig meget ved at see Tegn til Appetit paa den Mad, vi byde dem til Frokost; men — der skal stærke Nerver til at boe under en Alfarvei for Jupiter tonans.

Om Skolens Eiendomme og Indtægter.

1) Kongelige Donationer.

Det er allerede forhen anfört, at Kong Christian den 3die ved et aabent Brev dateret Viborg, Löverda-

gen efter Pindse, Aar 1542 lagde Kongetienden af Hald og Lem Sogne til Skolemesteren eller Rectoren i Randers. Brevet findes aftrykt blandt Bilagene Litr. A.

Samme Konge skjenkede ved et aabent Brev dateret Dronningborg Slot ved Randers, Tirsdagen efter St. Valentini Dag, Aar 1552, Randers Skole Jordskylden af en Deel Gaarde og Grunde i Randers. Originalen paa Pergament haves i Randers Raadstuearchiv, og aftrykkes blandt Bilagene Litr. B. I Skolens Archiv findes en gammel Regnskabsbog, der udviser at denne Jordskyld, der deelttes i 3 lige Dele imellem Rector og de tvende Locater eller Hörere, blev betalt nogenlunde regelmæssigt til 1680; men at det derefter gik i Forglemmelse, eftersom Gaardene og Grundene skiftede Eiere. Tilsidst betaltes alene 21 Sk. af Huset No. 605, ligeledes til lige Deling mellem Rector og de tvende Hörere. Til Erstatning herfor betaltes ifølge en Antegning i en Kirkebog under Aaret 1607 aarligt 6 Rdlr. til Rector og 2 Rdlr. 4 Mk. til hver af de to Hörere, hvilke Penge toges af Byens Kasse, og benævnedes Huusleiehjælp. Denne Sum blev, som allerede forhen er meldt, ved Reskript af 23 April 1783 forhøiet til 24 Rdlr., hvoraf dog kun $\frac{2}{3}$ Dele kom Lærerne tilgode, i det $\frac{1}{3}$ Deel anvendtes til Skolesalens Opvarmelse.

Ved et aabent Brev dateret Skanderborg den 20. Juli 1573 lagde Kong Frederik den 2den en Deel af Hem og Gassum Sognes Kongetiende til de tvende Locaters Lønning. Brevet findes aftrykt blandt Bilagene Litr. C. Ved Rescript af 6 Juni 1740, aftrykt blandt Bilagene Litr. E., blev Resten af disse Tiender, der af Kong Christian den 3die den 12te Septb. 1558 var lagt til Mariager Skole, der ophævedes Aar 1739, ogsaa lagt til Randers Skole, saaledes at Rector skulde oppebære Tienden af Hem, og begge Hörerne Tienden af Gassum til lige Deling.

Ved Kongeligt Reskript af 9de Nov. 1792, aftrykt blandt Bilagene Litr. F. blev Houlberg Sogns Kongetiende, som forhen var Præsten ved Hospitalet tillagt, bestemt til Forbedring af Rectors og Conectors Løn, saaledes at den første skulde oppebære $\frac{2}{3}$ og den sidste $\frac{1}{3}$ Deel.

Fremdeles maatte her nævnes de saakaldte Degnepensioner, der for Randers Skole belöbe sig til 8 Tdr. 3 Skpr. $3\frac{1}{2}$ Fdk. Rug, og 46 Tdr. 5 Skpr, $1\frac{1}{2}$ Fdkr. Byg, hvilke betales efter Capitelstaxten. Ved Christian den 3dies Kirkeordinants bestemtes, at Degnetjenesten i de Kirker, der laae nærmest ved Kjöbstæderne, skulde forrettes af den latinske Skoles Disciple, hvilke ogsaa skulde i det Mindste eengang om Ugen undervise Bönderbörnene, Alt imod at nyde Degnekaldenes Indtægter. Det laa i Sagen selv, at denne Indretning, der medførte mange Uleiligheder, snart maatte gaae af Brug, uagtet Frederik den 2den under 20de Aug. 1574 (vide Bilag Litr. G) befalede at de Sogne, der laae ikke mere end to Mile fra Kjöbstæderne, skulde have deres Löbedegne fra de der værende latinske Skoler. Skolens Protocoller udvise, at disse Degnekalde en Tid lang bleve aarligt distribuerede som Stipendier til Disciplene, og det under Litr. Ö aftrykte Bilag viser at Hörerne havde Ret til at faae de bedste Landsbysogne til deres Anpart. Om Hörerne virkelig nogensinde selv have forrettet Tjenesten i disse Sogne, veed jeg ikke; derimod er det bekjendt, at Disciplene snart ophörte virkelig at forrette Tjenesten, i det Skolen i deres Sted ansatte Sædedegne, der derfor svarede en vis aarlig Afgift til Skolen under Navn af Degnepensioner, hvilke Pensioner ved Forordningen af 17de April 1739 bleve regulerede saaledes som de nu erlægges. At dog ogsaa Löbedegne fra Skolerne en Tidlang kunde ansættes i de nærmeste Landsbysogne, sees af et Brev af Christian den 4de, dat. Skanderborg den 17de Januar

1634, som aftrykkes mellem Bilagene Litr. H. efter en Copi i Skolens Jordskyldsbog, hvori anordnes, at de nærmest om Hobroe liggende Landsbysogne enten skulde betjenes af Löbedegne fra Hobroe latinske Skole, som da skulde nyde deraf Degnerenter, eller og at der skulde ansættes Sædedegne, som skulde „den- nem derfor aarligen fornöie.”

2) Private Legater og andre Capitaler.

1) Christen Andersen Bager skjenkede ved et Brev af 12te Aug. 1602, (vide Bilag Litr. I) 100 Sölvdalere, hvoraf Renten hver Mortensdag skulde uddeles til fattige og flittige Skolebörn i Randers. Denne Sum blev siden omsat til 83 Rdlr. 2 Mk.

2) Fru Margrethe Brahe til Ulstrup skjenkede 200 Rigsdaler in Specie til Randers Skole, hvoraf Renten aarligt skulde uddeles til fattige Disciple. Denne Capital blev siden omsat til 214 Rdlr. 2 Mk. Fundatsen, udfærdiget af Fru Brahes Sønner Albret, Otto og Jörgen Skjel, dat. Viborg den 24de Januar 1617 findes blandt Bilagene Litr. K.

3) Hospitalspræst Lauge Gundersen skjenkede 50 Slettedaler, siden omsatte til 33 Rdlr. 2 Mk., hvoraf Renten aarligt skulde anvendes til at kjøbe Træskoe og Strømper til de allerarmeste Skolebörn. Brevet dat. Randers den 11te Decbr 1646 findes blandt Bilagene Litr. L.

4) Maren Nielsdatter skjenkede 1000 Rigsdaler in Specie, siden omsatte og med oplagte Renter forögede til 1369 Rdlr. 12 Sk., hvoraf Renterne skulde uddeles til 12 fattige, flittige og sædelige Disciple, som skulde synge ved den af hendes Forældre stiftede Löverdags Skrifteprædiken. Fundatsen, dat. Randers den 5te Jan. 1659, findes blandt Bilagene Litr. M.

5) Sören Christensen skjenkede 200 Slettedaler hvoraf Renterne aarligt skulde uddeles til 4 fattige Disciple. Fundatsen af 23de Januar 1657 findes blandt Bilagene Litr. N. For disse Penge indkjøbtes siden 4 Agre paa Byens Mark, hvoraf den aarlige Leie uddeles til Disciplene.

6) Maren Jensdatter Haurum skjenkede 300 Slettedaler, hvoraf Renterne skulde uddeles til fattige Disciple. Fundatsen af 23de Mai 1666 findes blandt Bilagene Litr. O. Herfor indkjøbtes ligeledes siden 4 Agre paa Byens Mark, hvoraf den aarlige Leie uddeles til Disciplene.

7) Da Magistraten i Randers i de 6 Aar fra 1676 til 1682 havde ladet den latinske Skole komme 121 Slettedaler tilkort, ved at uddele til de Fattige, hvad der tilkom Skolens Disciple, blev derved at man i de næste 6 Aar decurterede de Fattige et vist Quantum af den dem tilkommende Contingent, denne Sum godtgjort Skolen, og man oprettede heraf en egen Fond, kaldet de geistlige Börns Capital, fordi Renterne deraf bestemtes til at uddeles til skolesögende Sønner af geistlige Embedsmænd eller af Rectorer. Ved at forøges med oplagte Renter opvoxede denne Capital siden til 358 Rdlr. 1 Mk. 12 Sk. Et Brev, som forklarer Oprindelsen til denne Capital, underskrevet af Sognepræsterne, Rectoren og Capellanerne, dat. Randers Raadhuus den 15de Febr. 1689, findes blandt Bilagene Litr. P.

8) Justitsraad Peder Lassen skjenkede ved Fundats af 16de Juni 1713, (vide Bilag Litr. Q.) 430 Rdlr. i Kroner til Randers lærde Skole. Denne Capital er siden opvoxet saaledes at dens Rentebeløb nu udgjör 42 Rbdlr. 37 Sk. Sölv. Stipendiet er bestemt til en Dimittend fra Randers Skole; for at erholde det, maa man i det Mindste have erholdt haud illaudabilis ved Examen artium; hvis Ingen dimitteres, oplægges det til næste Aar. Oberdirecteuren er for nærværende Tid Justitsraad Dr. juris Hammelef i Bred-

sted ved Husum, og Stipendiet udbetales paa hans Vegne af Biskoppen over Sjællands Stift efter hvert Aars Examen artium til den, hvem Biskoppen med Hensyn paa Formuesomstændigheder og Examenscharacter finder værdigst.

9) Lars Mortensen Hassing, Rector i Mariager, skjenkede adskillige Capitaler til Mariager By og Skole ved Fundatser af 17de og 30te Marts 1734, hvilke findes blandt Bilagene Litr. R. Da Mariager Skole nedlagdes i Aaret 1739, blev ved kongeligt Reskript af 6te Juni 1740 (vide Bilag Litr. D) af disse Capitaler henlagt 366 Rdlr. 4 Mk. til Randers latinske Skoles Disciple.

10) Frands Knudsen Blichfeldt, Sognepræst for Sahl og Gulev Sogne i Houlberg Herred, skjenkede ved Testament af 18de Decb. 1736 til Grenaae latinske Skole 300 Rdlr. Efter denne Skoles Nedlæggelse i Aaret 1739 blev denne Sum, dog først ved kongeligt Reskript af 16de Febr. 1770 (vide Bilag Litr. S.) henlagt til Randers latinske Skole som den nærmeste, med den Betingelse, at Renterne maatte alene uddeles til Disciple fra Grenaae, og i manglende Fald oplægges. Derved voxede Capitalen bestandigt, saa at den tilsidt, ved i Aaret 1805 at forøges med 100 Rdlr. beløb sig til 474 Rdlr. 13 Sk.

11) Fru Steinfeldt skjenkede til den latinske Skole i Randers 2800 Rdlr., hvoraf Renten skulde uddeles til fattige Disciple. Testamentet af 11te Jan. 1780 med Codiciller af 26de Febr. og 9de Marts 1781 findes blandt Bilagene Litr. T.

12) Grosserer Niels Brock og Hustru Lene Breddahl have ved Testament af 19de Febr. 1796 med Codicil af 24de Febr. 1802 skjenket den betydelige Sum 100,000 Rdlr. til Byen og Skolen, hvilken Sum ved Boets Realisation blev forøget med 50 Procent, og selv nu, uagtet den ved Tidsomstændighederne har lidt adskillige Tab, beløber sig til 108,970 Rbdl. Sölv og

11,448 Rbdl. Sedler. Samtlige brock-bredahlske Legater, der kom til Skolen, udgjorde 5660 Rdlr., og forøgedes ved Boets Realisation til 8490 Rdlr., der siden omskrevet til 6059 Rbdl. Sölv, hvilket er deres nærværende Beløb. Testamentet, for saavidt Skolen angaaer, findes blandt Bilagene Litr. U. Heraf sees:

- a) at han efter §. 8 skjenkede 2500 Rdlr., hvis Renter skulde tjene til at forbedre Lærernes Lønning i det Rector skulde have 30 Rdlr., Conrector 15 Rdlr., og to Hörere hver 5 Rdlr., og Resten uddeles blandt trængende Disciple. Dette Legat udgjör nu 2668 Rbdl. 65 Sk. Sölv, hvis Renter, 106 Rbdl. 71 Sk. Sölv skulde uddeles saaledes, at Rector erholder 45 Rbdl. Sölv, Conrector 22 Rbdl. 3 Mk. Sölv, og tvende Adjuncter hver 7 Rbd. 3 Mk. Sölv og Resten eller 24 Rbdl. 23 Sk. Sölv uddeles som Stipendium til Disciplene. Da Randers Skole siden Viceconrector Volckersens Afgang 1812 ingen Conrector har havt, og da der först i Aaret 1819 blev ansat en Overlærer, er Conrectors Anpart hidtil af Administrationen for de brock-bredahlske Legater udbetalt til den ældste Adjunct.
- b) Fremdeles efter §. 9, 1280 Rdlr., af hvis Renter 8 Rdlr. skulde anvendes til Bibliothekets Forøgelse, og Resten gives til en Dimittend fra Randers Skole, helst af Testators Familie. Nemlig ved Fundats af 6te Novb. 1776 (vide Bilag Litr. V.) havde han skjenket 640 Rdlr. til Randers Skole paa de Vilkaar, at af Renterne skulde 4 Rdlr. anvendes til Bibliothekets Forøgelse, og Resten gives til en Dimittend fra Randers Skole, helst af Testators Familie. Ved sit Testament af 19de Febr. 1796 med Codicil af 24de Februar 1802, forøgede han denne Sum til det dobbelte eller 1280 Rdlr., paa de Vilkaar at af Renten skulde 8 Rdlr. afgives til Bibliotheket, og Re-

sten anvendes paa samme Maade, som ved den oprindelige Fundats var foreskrevet. Men da denne oprindelige Fundats ikke var i Administrationens Værge, havde man overseet denne sidste Bestemmelse, saa at Renterne af denne Capital, med Fradrag af de 8 Rdlr. til Bibliotheket, samtlige gik i Skolens almindelige Kasse. Ved at udarbejde disse Bidrag til Skolens Historie blev den nærværende Rector opmærksom paa denne Feiltagelse, og tilskrev desangaaende Administrationen for disse Legater, samt den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, hvorved man haaber at bevirke, at dette Stipendium bliver første Gang i Aar efter fuldendt Examen artium udbetalt efter sin oprindelige Bestemmelse til en Dimittend fra Randers Skole; og at det for de to foregaaende Aar af min Embedstid vil blive med Directionens Samtykke refunderet af Skolekassen og uddeelt til tvende af Skolens Dimittender for 1832. Capitalen belöber sig nu til 1375 Rbd. 33 Sk. Sölv, der bære i Renter 55 Rbd. 1 Sk. Sölv, saa at altsaa den Deel heraf, som kommer Disciplene ved deres Dimission tilgode, er 47 Rbd. 1 Sk. Sölv aarligt.

- c) Fremdeles efter §. 10 ligeledes 1280 Rdlr., hvilken Sum nu er opvoxen til 1375 Rbdlr. 33 Sk. Sölv, hvis Renter, 55 Rbdlr. 1 Sk. Sölv, aarligt uddeles til en Dimittend fra Randers Skole.
- d) Endelig efter §. 11 en Sum af 600 Rdlr., der nu er opvoxen til 639 Rbdlr. 69 Sk., hvoraf Renterne, 25 Rbdlr. 57 Sk. Sölv, uddeles efter fuldendt Hovedexamen som Flittighedsbelöninger blandt Disciplene. Forhen pleiede man at uddele disse i Penge, men ifjor blev, for at give denne Gave en mere varig Værd, gjort Begyndelse med at indkjöbe Böger for denne Summa, hvilke da uddeelttes til de flittigste Disciple.

13) Ane Regine Stadius skjenkede ved Testament af 20de Octb. 1783, confirmeret den 20de Marts 1795, til Skolebygningens Vedligeholdelse en Sum af 200 Rdlr., der ved Boets Realisation udbragtes til 195 Rdlr. 1 Mk. 12 Sk. Men da det tilkommer St. Mortens Kirke i Randers at vedligeholde Skolebygningen, kan dette Legat egentligt ikke siges at komme Skolen tilgode.

14) Etatsraad Andreas Charles Theilmann, Eier af Nörholm i Ringkjöbing Amt, skjenkede ved et Reglement af 2den Febr. 1790 eengang for alle 200 Rdlr. til hver af de 8 latinske Skoler i Ribe, Colding, Fridericia, Horsens, Aarhus, Randers, Viborg og Aalborg til Skolebibliothekernes Forögelse, og til samme Brug legerede han til hver af disse Skoler samt til Roeskilde Skole aarligt 20 Rdlr., hvilket Legat er perpetueret i Nörholms Stamhuus, hvis Eier hvert Aars Juni Termin udbetaler disse Penge med 20 Rbdlr. Sölv. Vide Bilag Litr. X.

15) St. Mortens Kirkes Stipendium paa 20 Rbdlr. Sölv aarligt til en Discipel i överste Classe, hvilket Stipendium blev förste Gang uddeelt i Aaret 1831, ifölge den kongelige Universitets og Skoledirections Resolution under 23de Juli 1831. (Vide Skolens Program for i Fjor, pag. 53.) Det kongelige Reskript af 11te Marts 1796, hvorpaa dette Stipendium grunder sig, findes blandt Bilagene Litr. Y.

16) Dr. Michael Fosie skjenkede ved Testament af 14de Marts 1792 en Sum af 400 Rdlr. til Randers lærde Skole, hvoraf Renten skulde uddeles til en fattig og duelig Dimittend fra Randers Skole, det Aar, han dimitteres. Denne Sum udsattes förste Gang i Juni Termin 1810, og omskræves siden til 180 Rbdlr. Sölv. I Aaret 1823 tabte dette Legat ved Pantets Salg 80 Rbdlr. Sölv, og for de tilbageblevne 100 Rbdlr. Sölv kjøbte man en kongelig Finantskasseobligation No 10667, lydende paa 100 Rbdlr. Sölv. Da Renterne bestandigt vare tilflydte Skolekassen, fik dette Legats

Fond ved den kongelige Universitetsdirections Resolution af 23de Juli 1831 en Sum af 30 Rbdlr. Sölv refunderet af Skolekassen, hvilke 30 Rbdlr. for Tiden ere indsatte i Randers Byes Sparekasse. Legatets rentebærende Fond er altsaa nu 130 Rbd. Sölv. Det uddeltes förste Gang i Aaret 1831. (Vide Skolens Program for 1832, pag. 53.) Dr. Fosies Testament findes blandt Bilagene Litr. Z.

17) En Capital af 50 Rbdlr. tilhörende Bibliotheket. Nemlig da Rector Mag. Schjöth ved sin Befordring til geistligt Embede nedlagde Rectoratet i Randers, befandtes adskillige Böger i Bibliotheket at være forkomne. I Bibliothekregnskabet for 1795, forfattet af hans Eftermand Mag. Estrup, findes blandt Indtægtsposterne antegnet, at Provst Mag. Schjöth havde „efter Övrighedens Kjendelse“ udbetalt Bibliotheket deels som Beholdning, deels som Vederlag for manglende Böger 61 Rdlr. 1 Mk.; fremdeles blandt Udgiftsposterne, at de 50 Rdlr. vare til Juni Termin udsatte som rentebærende Capital for Skolebibliotheket, og Resten godtgjort Mag. Estrup som udlagte Penge efter Decisionen. Disse 50 Rdlr. udsattes samlet med den Capital, som strax herefter skal omtales, og gik siden over til Rigsbankpenge Daler for Daler.

18) Skolens Restance- og Beholdnings Capital. Nemlig da Mag. Schiöth, som ovenfor er meldt, fraaadte fra Rectoratet, befandtes det at han var Skolekassen en Beholdning skyldig af 197 Rdlr. 2 Mk. 4 Sk., samt at Skolen hos afgangne Hörer Schurmann havde et Tilgodehavende af 97 Rdlr. 1 Mk. 8 Sk. Mag. Schjöth udbetalte de af ham skyldige 197 Rdlr. 2 Mk. 4 Sk. i Aaret 1791; Hörer Schurmanns Gjæld blev i Aaret 1794 indfriet ved hvad der i Vacancer kunde tilbageholdes af Lærernes Indtægter, og af Skolens Kasse föröget til den fulde Sum af 100 Rdlr. Disse Summer gjordes rentebærende, og förögedes i Aaret 1804 med 100 Rdlr. af Skolens Beholdning.

Siden lagdes de sammen med Bibliothekets i forrige No. omtalte Capital af 50 Rdlr. Den saaledes samlede Capital af 447 Rdlr. 2 Mk. 4 Sk., der siden gik over til Rigsbankpenge Daler for Daler, vil i det følgende af mig blive benævnet „Bibliotheks og Restan-
cecapital.“

3) Forskjellige Indtægter.

I den ældre Tid blev en Bösse 4 Gange om Aaret ombaaret i Husene ved to Disciple, og de heri lagte frivillige Gaver uddeelte til Disciplene under Navn af Bössepenge. I en Specification over Skolens Indtægter for 1781 angives disses Beløb til omtrent 10 Rdlr. aarligt. Dog findes i Regnskabet for 1775 deres Beløb angivet til næsten 18 Rdlr. Denne nedværdigende Skik blev afskaffet ved Skolens Reformation 1806.

I Skolebibliothekregnskaberne indtil Aaret 1802 inclusive findes aarligt anført som Indtægtspost Multer af Disciplene for Bönforsömmelse, der i Almindelighed belöbe sig til 4 à 5 Rdlr., en enkelt Gang en Muld af 12 Rdlr., erlagt af nogle Disciple, som havde ladet sig forlede til Tærningespil, og endelig ikke sjældent de saakaldte Privatistpenge, som erlagdes til Bibliotheket af enhver privat Dimittend fra den nærmeste Omegn.

Endvidere maatte anföres, at da den förste Lectie i Randers Skole af Mangel paa Frequentes, da der kun var to Disciple i hver af de to nederste Classer, efter Rector Mag. Fuchses Forslag blev nedlagt ved allernaadigst Befaling af 23de Octb. 1776 (Vide Bilag Litr. Æ.) blev den halve Deel af Gassum Sogns Kongetiende samt 3 Tdr. Rug og 16 Tdr. Byg af Degnepensionerne, hvilket hidindtil var blevet oppebaaret af nederste Classes Hörer, der nu rykkede op i den

vacante Hörerplads for 2den Classe, henlagt til Disciplenes Stipendier. Skolens Regnskabsprotocol udviser, at denne Anpart af Tienden og af Degnepensionerne bestandigt blev uddeelt som Stipendier fra Aarene 1777 - 1781 incl., efter hvilken Tid denne Indtægt forsvinder fra Stipendieregnskabet paa Grund af en 1ste Classes Oprettelse paa ny, og den dertil fornødne Lærers Ansættelse.

Hertil kommer endnu Skolens Andeel af Ligpenge og hvad der erlagdes ved Stuebryllupper. Af en Specification over Skolens Indtægter for 1781 sees, at efter et Reglement, forfattet i Aaret 1695 af Stiftsövrigheden, skulde der af hvert Lig betales efter den Afdödes Stand og Formue fra 4 til 2 Rdlr., hvoraf Rector, den nederste Hörer og Disciplene nöde hver $\frac{1}{3}$ Deel, der for hvers Anpart kunde belöbe sig til 8 $\frac{1}{2}$ 10 Rdlr. Ligeledes skulde der af Stuebryllupper betales efter Stand og Vilkaar 4 $\frac{1}{2}$ 2 Rdlr., hvoraf Rector skulde nyde $\frac{2}{3}$ Dele, der for hans Anpart kunde belöbe sig til 8 $\frac{1}{2}$ 10 Rdlr., og Conrectoren $\frac{1}{3}$ Deel. Den nederste Hörer havde efter samme Reglement 3 $\frac{1}{2}$ 4 Mk. af hver Brudevielse i Kirken. I samme Specification findes antegnet, at da Skoleholderen ved Fattigskolen blev tillige kaldet til at være Degn i Hospitalsmenigheden, blev det ham paalagt aarligt at betale 8 Rdlr. til en Discipel af Skolen, som med Rectors Samtykke assisterer ham ved Tjenesten i Hospitalet. Höreren i nederste Classe havde fremdeles en ubestemt Indtægt ved nye Disciples Optagelse i Skolen, der da efter Godtbefindende betalte til ham Introductionspenge, hvilke efter den nyere Indretning tilflyde Skolekassen. Stundom havde nogle af Lærerne og Disciplene fri Kost omkring i Byen. I de ældre Tider var det en Rettighed, at de Disciple, som sang i Hospitalet, havde der fri Kost, tilligemed den nederste Hörer, hvilket sees af et Document i Skolearchivet, der som Bidrag til Kundskab om Lærernes

Kaar i de ældste Tider aftrykkes blandt Bilagene Litr. Ö. Dette Document, skrevet med Peder Nielsens Haand, der var Rector 1644 og 1646, viser endvidere, at den överste Hörer altid var Degn i St. Mortens Sogn, og den anden i Graabrödre Sogn, og nöde derfor Degnepenge,

Hvor höit nu Lærernes Lön og Disciplenes Stipendier til forskjellige Tider have belöbet sig, er vanskeligt at beregne, thi Lærernes Indtægter indkasseredes af dem selv og kom ikke i Skoleregnskabet, og Regnskabet for Stipendierne er i Almindelighed i den ældre Tid fört paa en saa forvirret og uordentlig Maade, at det er vanskeligt at finde Rede deri. För den Tid, Skolen fik bestemte Legater til Disciplene og endnu længe derefter, findes ingen anden Optegnelser om Understöttelser til Disciplene, end at der stundom, især for frivillige Gaver, kjøbtes Vadmel og Træskoe til fattige Skolebörn. I hvad Kategori man satte „den lærde Skoles Disciple“, sees deraf, at i en af Magistratens Protocoller i Randers Raadstuearchiv, betegnet med No. 319, findes Regnskab for hvad der var givet deels til fattige Disciple, deels til „dem der gaae med Staadderkongen.“ At just heller ikke Lærernes Vilkaar have været særdeles glimrende, sees let af det Foregaaende. Rector Mag. Fuchs erklærer i et Brev af 30te Juli 1776, at han, som ikke engang havde fri Bolig, aldrig havde kunnet udbringe sit Embede til 400 Rdlr. I Skolens Regnskabsprotocol findes en Specification af Prof. Rector Lund paa Rectoratets Indtægter i $3\frac{1}{2}$ Aar, da Embedet havde staaet vacant, nemlig fra Paaske 1803 til Michaelis 1806. Disse belöbe sig med Fradrag af Skatter af Tienderne og andre paa Embedet hvilende Afgifter, i Alt til 1794 Rdlr. 3 Mk. 9 Sk., hvilket altsaa bliver 541 Rdlr. om Aaret. Da Talen var om Skolens Nedlæggelse i Aaret 1781, gjorde Stiftsövrigheden det til en Betingelse for dens Vedvaren, at der skulde,

tilveiebringes Midler til at lönne en Conrector, som nu förste Gang skulde ansættes, med 250 Rdlr. aarligt. Og det kongelige Reskript af 27de Juni 1781 (vide Bilag Litr. D), hvorved Skolens Vedvaren blev tilsikkret, approberede, „at hidtil værende 3die Lectie Hörer, Niels Berg, med hvis Embede Chordegns-tjenesten har været forbundet, og indbringer den af os for en Conrector bestemte Lön 250 Rdlr. og derover, indgaaer i Conrectoratet mod at beholde bemeldte Chordegns Tjeneste og tillige hæve hans Revenuer; at Höreren i nederste Lectie, som træder i dennes Sted, ligeledes beholder sin hidtil havde Lön, og endelig at der til den ny antagende Lærer i nederste Lectie, hans Lön, maatte tages den halve Deel af Gassum Sogns Kongetiende, som i afvigte Aar skal have indbragt 85 Rdlr. 2 Mk. 15 Sk., og tilforn været tillagt Höreren i förste Lectie, men efter sammes Indgang i Aaret 1776 henlagt til Formerelse af Discipulenes Stipendia, og han desuden at nyde 35 Rdlr. af den aarlige Rente, som den til et Skolehuses Opbyggelse indsamlede Capital indbringer.” Og dog paa-lagde samme Reskript Rector og Conrector, foruden deres övrige byrdefulde og lidet lönnede Forretninger, at læse 4 Timer ugentligt over Geographi for „Kjöbmandsöbner og Karle og andre skikkelige Folk”, og ligeledes 4 Timer ugentligt over Navigationen.

Uagtet det nu vel er meget muligt, at den Beregning, efter hvilken Rectors Indtægter ansloges til knapt 400 Rdlr., Conrectors til 250 Rdlr. og nederste Hörers til lidt over 100 Rdlr., er for lavt ansat; vil man dog af det Foregaaende letteligen begribe Grunden til at Rectorerne sjældent bleve længe ved denne Skole, og at derfor ingen af dem har efterladt sig noget varigt Minde som Skolemænd eller Videnskabsdyrkere, i det de altid maatte stræbe jo för jo heller at komme i andre sædvanligviis geistlige Embeder. Den eneste, som gjør en Undtagelse fra denne Dom

om Skolens Rectorer för Reformationen 1806, er den sidste af denne Række, Mag. Peder Estrup, men selv han, hvis Rectorat er et Glandspunkt i den mørke Baggrund, hvori Randers Skole ellers træder, maatte dog uagtet sin Kjærlighed for en Skole, som han havde hævet til en Anseelse, den hidtil ikke havde nydt, for de maadelige Indtægters Skyld gaae over til geistligt Embede efter 15 Aars Rectorat, som han under gunstigere Omstændigheder kunde have fört til Ære for sig og til Held for Skolen endnu i 15 Aar.

Forklaring over Skolens Indtægter og Capitaler saaledes som de ere for nærværende Tid.

Herved maa man bemærke at Skolens samtlige Indtægter dele sig i dem der vedkomme Skolen i Almindelighed, dem der vedkomme Stipendierne, og dem der vedkomme Bibliotheket,

A. Indtægter for Skolen i Almindelighed.

1. Tiender. Disse bestaae, som forhen er forklaret, i Kongetienderne af Hald, Lem, Houlberg, Hem og Gassum Sogne, der oprindeligiis vare tillagte Lærerne, men efterat disse ved Skolereformationen sattes paa fast Gage, tilflyde Skolekassen som Indtægt. Alle disse Tiender med Undtagelse af Gassum Sogns ere bortaccorderede til Yderne at betaales efter Capitelstaxten. Gassum Sogns Tiende, der leveres af Yderne i natura, bortaccorderes af Forstanderskabet hvert Aar paa ny til en Kjøbmand eller anden

Lysthavende, paa bedste og sikkreste Maade, sædvanligviis at betale efter Capitelstaxten. Samtlige Tien-
der for 1831 bragte saaledes Skolen en Indtægt af 1850
Rbdlr. Sölv. Deres Belöb for hvert Sogn er saaledes
som følger:

Hald Sogns tiendeydende Hart-			
korn 251 Tdr. 4 Skp. 2 Alb. à $\frac{1}{2}$ Skp.			
Rug, 3 Skp. Byg og 3 Skp. $3\frac{1}{2}$ Fdk.			
Havre pr. Td. Hartkorn udgjör for	Tdr.	Skp.	Fdk.
hele Sognet	15	5	3
			Rug.
	94	3	2
			Byg.
	121	6	2
			Havre.

Lem Sogns tiendeydende Hart-			
korn 104 Tdr. 6 Skp. 1 Fdk. $1\frac{1}{2}$			
Alb. à 1 Skp. Rug, 2 Skp. Byg og			
4 Skp. Havre pr. Td. Hartkorn			
udgjör for hele Sognet	13	-	3
			Rug.
	26	1	2
			Byg.
	52	3	-
			Havre,

Houlberg Sogns tiendeydende			
Hartkorn 98 Tdr. 3 Fdk. 2 Alb. à			
1 Skp. Rug, 2 Skp. Byg og 3 Skp.			
Havre pr. Td. Hartkorn udgjör			
for hele Sognet	12	2	$1\frac{1}{2}$
			Rug.
	24	4	1
			Byg.
	36	6	$1\frac{1}{2}$
			Havre.

Hem Sogn bestaaer af

a) Hem By, hvis tiendeydende			
Hartkorn 38 Tdr., 5 Skp., 1			
Fdk, 2 Alb. à 1 Skp. Rug, 2			
Skp. Byg og $2\frac{1}{2}$ Skp. Havre			
pr. Td Hartkorn udgjör for			
hele Byen	4	6	$2\frac{1}{2}$
			Rug.
	9	5	$-\frac{2}{3}$
			Byg.
	12	-	2
			Havre.

b) Skrödstrup By, hvis tien-
deydende Hartkorn 66 Tdr.,

4 Skp. à 1 Skp. Rug, 2 Skp. Byg og 2 Skpr. Havre pr. Td.	Tdr.	Skpr.	Fdk.	
Hartk. udgjør for hele Byen	8	2	2	Rug.
	16	5	-	Byg.
	16	5	-	Havre.

c) Quottrupgaardene, hvis tiendeydende Hartk. 8 Tdr., 3 Skpr., 1 Fdk. à 1 Skp. Rug, 2 Skpr. Byg og $3\frac{1}{2}$ Skp. Havre pr. Td. Hartkorn udgjør .	1	-	$1\frac{1}{2}$	Rug.
	2	-	3	Byg
	3	2	$3\frac{1}{2}$	Havre.

G a s s u m Sogns tiendeydende Hartkorn 216 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. à 1 Skp. Rug, 2 Skp. Byg og 3 Skpr.. Havre pr. Td. Hart- korn udgjør for hele Sognet . .	27	-	$1\frac{1}{4}$	Rug.
	54	-	$2\frac{1}{2}$	Byg.
	81	-	$3\frac{3}{4}$	Havre.

2. D e g n e p e n s i o n e r. Disses nærværende Beløb er angivet Pag. 13. Efter Capitelstaxten for 1831 beløb den samlede Indtægt af Degnepensionerne sig til 209 Rbdlr. 3 Mk. 6 Sk. Sölv. I Skolens Archiv findes en gammel men ikke autoriseret Specification over de Degnekalde, der erlægge Degnepensioner til Randers latinske Skole, og hvormeget hvert Kald erlægger; hvilken Specification findes aftrykt i Stadfeldts Beskrivelse over Randers pag. 204. Da adskillige af disse Degnekald siden ere blevne deelte, og da Provsterne, af hvem disse Degnepensioner indkasseres, ikke altid, naar de indsende Beløbet til Skolens Kasserer, lade medfølge Specification paa hvert enkelt Degnekalds Contingent, kan her kun Hovedsummen angives, der paa en Ubetydelighed nær stemmer overeens med den gamle Specification.

3. I n d t æ g t e r a f D i s c i p l e n e. Som bekjendt erlægger hver Discipel ved sin Optagelse i Sko-

len 5 Rbdlr. Sölv Introduction til Skolekassen, og naar han udgaaer af Skolen ligeledes 10 Rbdlr. Sölv til Skolekassen for Testimoniet, med mindre han har været Gratist; fremdeles et aarligt Bidrag af 5 Rbdlr. Sölv til Lys og Varme, og 30 Rbdlr. Sölv aarlig Skolelön. Naar man som Middeltal antager 60 skolesögende Disciple, og deriblandt 20 Gratister, bliver altsaa Skolelönnen for 40 Disciple, og Lys- og Ildebrandspenge for 60 Disciple . . . 1500 Rbdl. Sölv.

I mit Rectorats 1ste Aar indkom 31 nye Disciple i Skolen, i mit andet 19; antages som Middeltal 20, giver 5 Rbdlr. Sölv Introduction for hver en aarlig Indtægt af 100 — —

Antages 20 som Middeltallet for indkommende Disciple, vil det samme kunne antages som Middeltallet for udgaaende Disciple. Men af disse vil omtrent $\frac{1}{4}$ Deel kunne antages at udgaae uden Testimonium, naar de gaae over til borgerlige Haandteringer uden at dimitteres, og ligeledes $\frac{1}{4}$ Deel at have været Gratister, der Intet betale for Testimonium. Der bliver altsaa tilbage 10 Testimonier, betalte hver med 10 Rbdlr. Sölv 100 — —

Summa Indtægt af Disciplene - 1700 Rbdl. Sölv.

4. I n d t æ g t a f K æ m n e r k a s s e n. Ved Reskript af 23de April 1783 (vide pag. 6) paalagdes Byens Kasse aarligt at betale 24 Rdlr. til Skolen, hvoraf $\frac{1}{3}$ Deel anvendtes til Skolesalens Opvarmelse og $\frac{2}{3}$ Dele til Nedsættelse i Lærernes Huusleie. Da nu ved de forandrede Forhold Disciplene selv betale Skoleværelsernes Opvarmelse, og Lærerne efterat være satte paa fast Gage ingen fri Bolig have undtagen Rector,

og heller ingen Huusleie erlægge for den saakaldte frie Bolig, tilflyder denne Afgift Skolekassen og betales med 24 Rbd. Sv.

5. Renter af Skolens Capitaler. Summen af de Capitaler, hvis Renter gaae i den almindelige Skolekasse, og ikke i Stipendiekassen eller Bibliothekskassen, er 1000 Rbd. Sedler, der med sædvanlig 4 Procents Rente ere udsatte med 1ste Prioritetsobligation i to Huse her i Byen. Oprindelsen til denne Capital skal forklares strax herefter, naar der gives Forklaring om Stipendiefondens og Bibliothekets Capitaler.

Saaledes kan altsaa den aarlige Indtægt for den almindelige Skolekasse med en jevn høi Capitelstaxt og med et efter rimelig Beregning antaget Middeltal af Freqvents anslaaes til 3783 Rbd. 3 Mk. 6 Sk, Sølv og 40 Rbd. Sedler.

B. S t i p e n d i e f o n d e n .

Her maa skjelnes mellem de Indtægter, som høre under den almindelige Stipendiefond, der staaer under den kongelige Universitetsdirections Overbestyrelse, og om hvis Uddeling Rector ved hvert Skoleaars Begyndelse paa Embedsvegne gjør Forslag til fornævnte Direction; og dem, der have en særegen Bestemmelse og ikke ere inddragne under den almindelige Stipendiefond. Af disse sidste staae nogle under Universitetsdirectionens, andre under særegne Administrationers Bestyrelse. Ogsaa om disses Uddeling gjør Rector paa Embedsvegne til forskjellige Tider Forslag til vedkommende Autoritet, undtagen om det Lassenske Legat.

1) Den almindelige Stipendiefond.

Skolens samlede Capitaler, de Brochske og den Lassenske uberegnete, som ikke administreres af For-

standerskabet, vilde, hvis ingen af dem havde været optagne, i Aaret 1806 have været følgende:

a) Christen Bagers (vide pag. 13)	83	2	2	m \mathcal{L}	-	β
b) Fru Brahes (vide pag. 13)	214	-	2	-	-	-
c) Lauge Gundersens (vide pag. 13)	33	-	2	-	-	-
d) Maren Nielsdatters (vide pag. 13)	1369	-	-	-	-	12
e) De geistlige Börns (vide pag. 14)	358	-	1	-	-	12
f) Lars Mortensen Hassings (v. p. 15)	366	-	4	-	-	-
g) Frands Blichfeldts (vide pag. 15)	474	-	-	-	-	13
h) Fru Steinfeldts (vide pag. 15)	2800	-	-	-	-	-
i) Bibliotheks- og Restancecapital (vide pag. 19 og 20)	447	-	2	-	-	4
Summa	6146	2	3	m \mathcal{L}	9	β

Men af disse var optaget til Skolens

Reparationer i Aaret 1785 (vide pag.

7) 1957

i Aarene 1806 og

1807 (vide p. 10) 2650

Summa 4607

Summa Rest 1539

Altsaa udgjøre fra Aaret 1807 Skolens samlede i Behold værende Capitaler 1539 Rdlr. 2 Mk. 3 Sk., hvilke siden omskrevet til Rigsbankpenge Daler for Daler. I Aaret 1823 tabte man heraf 1200 Rbd. Sölv, og beholdt kun 339 Rbd. 2 Mk. 3 Sk. Sölv tilbage. Dog fik man ved at sælge et Sted, som man for de tabte 1200 Rbd. Sölv havde ladet Skolen udlægge, 1000 Rbd. Sedler, der udsattes mod 1ste Prioritetsobligationer paa to Steder. Under 28de Februar 1829 resolverede Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, at disse 1000 Rbd. Sedler skulde være Skolekassens og ikke Stipendiekassens Eiendom. Man havde da af de den almindelige Stipendiefond og Bibliotheket tilhørende Capitaler kun ovenmeldte 339 Rbd. 2 Mk.

3 Sk. Sölv tilbage, udsatte i 2 Summer, nemlig 300 Rbd. Sölv paa eet Sted og 39 Rbd. 2 Mk. 3 Sk. Sölv paa et andet Sted. Efter Stiftsövrighedens Resolution under 25de Juni 1829 indkjøbtes for den sidstnævnte Sum, der var indkommet med 43 Rbd. 6 Sk. Sedler, en kongelig Obligation No. 1812, fornyet ved en Obligation No. 3141, lydende paa 60 Rbd. Sölv. Saaledes var ved Slutningen af Aaret 1829 Belöbet af de den almindelige Stipendiefond og Bibliotheket tilhørende Capitaler 360 Rbd. Sölv. Under 15de Mai 1830 tilsendte Directionen for Universitetet og de lærde Skoler af den almindelige Skolefond 439 Rbd. 2 Mk. 10½ Sk. Sölv, for dermed at indfri forskjellige offentlige Stiftelsers Anpart i tvende 1ste Prioritetsobligationer, hvori Skolen havde Andeel, og resolverede at dette Belöb skulde overgaae til Bibliotheks og Stipendiefonden, der altsaa ved Udgangen af Aaret 1830 udgjorde 799 Rbd. 2 Mk. 10½ Sk. Sölv, hvoraf 50 Rbd. Sölv, som pag. 19 er forklaret, tilhøre Bibliotheket, og 749 Rbd. 2 Mk. 10½ Sk. den almindelige Stipendiefond. Men ved Directionens Skrivelse af 24de Januar 1829 var det blevet bestemt, at af Skolens paa foregaaende Side specificerede Capitaler skulde de under a, b, c, e, f, g, h, anførte, udgjörende et Belöb af 4330 Rdlr. 9 Sk., betragtes som henhörende under den almindelige Stipendiefond, og, da de vare udlaaente til Skolen förend September 1807, overgaae til Rigsbankpenge Daler for Daler; derimod kunde Maren Nielsdatters under d. anførte Capital af 1369 Rdlr. 12 Sk. ikke komme Disciplene tilgöde, eftersom Sangopvartningen i Kirken ikke mere besörgedes af dem (vide pag. 13); at da Skolen til sine forskjellige Reparationer havde laant de den almindelige Stipendiefond tilhørende Capitaler, maatte Skolen ogsaa tilsvare Stipendiefonden samme; hvorfor Directionen, for paa den lempeligste Maade at forskaffe de trængende Discipline de fulde dem tilkommende Renter, vilde Tid

efter anden completere Stipendiefonden ved at indkjøbe til den kongelige Obligationer. Men indtil dette kunde skee, vilde Renten af Stipendiefondens Beløb, for saavidt det ikke var i Behold, blive at udbetale aarligt fra Skolekassen til Stipendiekassen. Fremdeles at den aarlige Agerleie af Skolens 8 Agre, der vare indkjøbte for tvende private Legater (vide pag. 14), vilde blive at beregne den almindelige Stipendiefond til Indtægt. Denne Agerleie kan med et Middeltal angives til 50 Rbd. Sölv aarligt. Saaledes bestaaer altsaa for Tiden den almindelige Stipendiefonds Indtægter af

a) Renten af 4330 Rbd. 9 Sk. Sölv, der indkommer dels af den i Behold værende Rest af Stipendiecapitalerne, 749 Rbdlr. 2 Mk. 10½ Sk. Sölv, dels af Skolekassen, og ud- gjör	173 2/3 1 m/2 3 1/3 Sölv.
b) Den aarlige Agerleie med et Middeltal	50 — — — —
	<hr/>
	Summa 223 2/3 1 m/2 3 1/3 Sölv.

Hvilken Sum af 223 Rbd. 1 Mk. 3 Sk. Sölv ved hvert Skoleaars Begyndelse uddeles som Stipendier til Disciplene.

2. Særegne Stipendier.

a) Mag. Fosies Legat, Renterne af 130 Rbdlr. Sölv, til en Dimittend fra Randers Skole (vide pag. 18)	5 2/3 1 m/2 3 1/3 Sölv.
b) Kirkens Stipendium til en Di- scipel i överste Classe (vid. pag. 18)	20 — — —
	<hr/>
	Latr. 25 2/3 1 m/2 3 1/3 Sölv.

	Transp.	25 2/3	1 Mk	3 1/2	β Sölv.
c)	Det Lassenske Stipendium til en Dimittend fra Randers Skole (vide pag. 14)	42	—	2	— 5
d)	Overskydende Renter af de Brochske Legater efter Fundatsens §. 8 til Disciple i Randers Skole (vide pag. 16)	24	—	1	— 7
e)	Brochske Stipendium til en Dimittend fra Randers Skole*) efter Fundatsens §. 9 (vide pag. 16)	47	—	—	— 1
f)	Brochske Stipendium til en Dimittend fra Randers Skole efter Fundatsens §. 10 (vide pag. 17)	55	—	—	— 1
g)	Flittighedsbelønninger til Disciplene af de Brochske Legater efter Fundatsens §. 11 (vide pag. 17)	25	—	3	— 11

Summa : 219 2/3 2 Mk 12 1/2 β Sv.

Saaledes uddeles altsaa aarligt til Disciple og Dimittender fra Randers Skole 223 Rbdlr. 1 Mk. 3 Sk. Sölv af den almindelige Stipendiefond, og 219 Rbdlr. 2 Mk. 12 1/2 Sk. Sölv af særegne Legater, der ikke høre under den almindelige Stipendiefond, foruden de pag. 16 omtalte Brochske Stipendier til Forbedring af Lærernes Lön, der tilsammen beløbe sig til 82 Rbd. 3 Mk. Sölv.

*) Uagtet Directionen endnu Intet har resolveret om dette Stipendium, bringes det dog i Beregning, i det Haab at det vil blive Stipendiefonden restitueret.

Bankrenter og Byskatter af Skolens Agre, m. m., indtræffe ligesaamange, der ikke kunne beregnes med Vished. Samtlige Udgifter for Aaret 1832 beløb sig til henved 8000 Rbdlr Sölv, og det Tilskud, man for samme Aar behövede af den almindelige Skolefond, til 3400 Rbdlr. Sedler. Hvorved dog maa bemærkes, deels at Skolen i Aaret 1832 ikke havde den Freqvents der pag. 27 er antaget som Middeltal; deels at man havde adskillige extraordinaire Udgifter ved betydelige Reparationer, Pensioner, Gratificationer, og höie Gageringer til nogle af Lærerne. Hvor Intet saadant indtræffer, vil man kunne ansætte den samtlige aarlige Udgift til omtrent 6000 Rbd. Sölv, saa at man altsaa, forudsat at ovenstaaende Rimelighedsberegning over Indtægterne slaaer til, under saadanne Omstændigheder vilde behöve et Tilskud af omtrent 1600 Rbd. Sölv. Skolen vil altsaa, for at kunne bestaae ved sine egne Midler, naar der ikke indtræffer usædvanlig höie Capitelstaxter, behöve en Freqvents af 100 Disciple istedetfor 60, og et Middeltal af 30 hvert Aar tilkommende og 30 hvert Aar udgaaende Disciple istedetfor 20. Thi 35 Rbdlr. aarlig Contingent samt Lys og Ildebrandspenge af hver af de 40 Freqventsen forögende Disciple udgjör 1400 Rbdlr.; Indskrivningspenge for 10 Disciple flere udgjör 50 Rbdlr.; og naar der haves en Freqvents af 100 Disciple, kan vel antages at der udstedes aarligt 20 Testimonier, der betales; hvilket udgjör 200 Rbdlr., istedetfor at man ved Beregningen pag. 27 anslog Indtægten af Testimonier til 100 Rbdl. Saaledes fik man altsaa ved en Freqvents af 100 Disciple 1550 Rbdlr. mere Indtægt, end med en Freqvents af 60, hvilket omtrent var den Sum der udfordredes. Om en saa stor Freqvents er rimelig at vente, og önskelig, vil Tiden lære.

B i l a g.

A.

Christian den 3dies Brev om Tienden af Hald og Lem.

Vi Christian med Guds Naade Danmarchis, Norgis, Wendis oc Gothis Konning, Hertug vdi Slesvig, Holsten, Stormarn oc Dytmerschen, Grefue vdi Delmenhorst, gjör vitterligt, att Vi nu aff Vor fynderlig Gunst oc Naade, saa oc paa det att Scholen vdi Vor Kjöbstæd Randers maa oc kunde saa megit disbedre bliffue ved Macht att læris oc optuchtis vnge Personer vdi til Religionens Forbedring, haffuer Vi vndt oc tilladit, oc med dette Vort obne Breff vnde oc tillade, at Vor oc Kronens Part, som er tredie Part aff all Tienden aff all Hald Sogn oc Lem Sogn, Norden Vor Kjöbstæd Randers liggendis, schal herefter være oc bliffue til den Person, som er Scholemester i fornte Randers, oc hans Effterkommere Scholemestere, all den Stund oc saalenge att huer haffuer samme Scholemester Æmbede, oc iche længer: thi forbyde Vi alle oc the helst ere eller være kunde, særdelis Vore Fogeder, Æmbidsmend, Herridzprouster oc alle andre, fornte Scholemester oc hans Effterkommere Scholemester, efftersom forschreffuit staaer, herimod paa fornte Vor oc Kronens Part aff all Tienden aff Hald oc Lem Sogn att hindre eller i nogen Maader Forfang at gjöre vnder Vor Hyldest oc Naade. Giffuit i vor Kjöbstæd Viborg, Löffuerdagen næst efter Pindfedag, MDXXXII.

Under Vor Zignet

Christian.

(L. S.)

B.

Christian den 3dies Brev om Jordskylden.

Vi Christian &c. gjøre alle vitterligt, att effterdi till denne Dag ingen vis Rente er lagt till Scholen her vdi vor Kjøbstæd Randers, da paa det att fornste Schole saa megit disbedre kand bliffue ved Macht holdit, haffue Vi aff Vor synderlig Gunst oc Naade vndt oc tillagt, oc nu med dette Vort obne Breff vnde oc tillægge samme Schole denne effterschrefne Rente oc Jordskyld her vdi forneste Randers, som her effter følger, som er först aff Povel Spends Gaard aarlig IX Sch. Af Lars Brochis Gaard Olluf Olluffön XVIII Sch. Item aff den Eyendomb i Transtrædet, Peder Jenfön V Sch. oc Anders Jenfön III Sch. Item Rasmus Fyndboe aff den Gaard vdi Tötmerlehen, nest Vesten ved Jens Snedichers Gaard IX Sch. Item aff den Gaard oc Eyendomb Synden Jep Mogensens Gaard aarligen VIII Sch. Pendinge, item Jep Mogensöns Gaard I Sch. Pendinge. Item aff Söfren Schrifuers Gaard, som lille Jens Bunde vdi boer, aarligen XVIII Sch. Item Matthis Bunde aff it Styche Jord i Tommis Velafis Gaard III Sch. Item Jep Lydichfön aff hands egen Gaard aarligen VIII Sch. Item Peder Hvid aff den Boc Norden till Matthis Rödhofvids Port aarligen XXIII Sch. Item Matthis Hvid af Hr. Kjelds Jord XVIII Sch. Item Olluf Olluffön af Gregers Suders Jord III Sch. Item Mette Blyemesters aff Kiersten Stygisdatters Jord III Sch. Knud Bang aff Hr. Peder Thorsens Jord VIII Sch. Item Peder Nielsen Smed aff Jens Blachis Jord III Sch. Item Jens Kielfön aarligen VI Sch. oc Lydich Schinder III Sch. Item Peder Hvid oc Niels Pofvelfön aff Jens Benföns Jord aarligen VIII Sch. Item Söfren Pederfön aff hands Porte Jord paa Brödergade IX Sch. Item store Niels Smeds Börn aff deris Faders Anders Schrifuers Gaard aarligen VIII Sch. Item Pofvel Ulfv aff den Kolgaard hand siok aff Herr Tommis VI Sch. Item Simon Offverfær III Sch. Item aff den Gaard, som Niels Schræder i boer, aarligen VIII Sch. Item aff Anders Schrifuers Gaard aarligen III Mk. Item Las Thyboe aff hands egen Gaard

I Mk. Item Peder Koch aff hands Faders Jord II Sch. Item Matthiis Skiemand aff en Kolgaard III Sch. Item Anders Jenfön aff Loffmands Jord aarligen VIII Sch. Item Inger Kleinmids aff Jesper Degens Jord III Sch. Item Matthiis Rödhofvid aff det Jord tvert overfor Raadhuusfit liggende aarligen I Mk. Item en af de Boe nest Norden till Olluf Guldsehmids VI Sch. Item aff en Kolgaard uden Byen VIII Sch. Item Michel Pederfön aff Herr Offvis Gaard I Sch. Gr. Item Mester Mads Laugs Superintendent aff hands egen Gaard 24 Sch. til aarlig Landgielde. Item en Kolgaard, som Herr Niels Anderfön Sognepræst haffuer. Huilcke fornte Rente oc Jordschyld maa oc Ichall her effter till ævig Tijd være oc bliffue til fornte Schole her vdi Randers. Thi forbyde Vi alle, i hvo de helst er eller være kunde, færdelis vore Føgeder, Æmbidsmænd oc alle andre, fornte Randers Schole her imod paa fornte Rente oc Jordschyld, efftersom forschreffuit staaer, at hindre eller vdi nogen Maader Forfang att gjöre, vnder Vor Hyllist oc Naade. Giffuit paa Vor Slott Dronningborg, Tijsdagen nest efter St. Valentini Dag, Aar MDLII.

Under Vor Zignet.

Christian,
(L. S.)

C.

Frederik den 2dens Brev om Hem og Gasfum Tiende.

Vi Frederich &c. gjør alle vitterligt, att efftersom Vi forfarer, di tuende Locater vdi Randers Schole Ichulle haffue en ringe Vnderholdning, oc Os berettis att Vor kjære Herr Fader, Salig høylofflig Ihukommelse, haffuer lagt til Scholemesters Vnderholdning i Mariagers Schole en Lest haar Korn aff Kronens Part aff Tienden aff Gasfum Sogen, oc dersom samme Tiende icke kunde tilstrece, Ichulle hand endnu fange faa Meget aff Kronens Tiende aff Hemb oc Siemb Sogner, att den Lest Haarkorn bliffuer haunem fyllistgjort, daa paa dit fornte tuende Locater vdi Randers Schole faa meget disbedre endnu bliffuer forförgit

oe fornte Scholemester i Mariager ocfaa maa bekomme huis höybemeldte Vor kiære Herr Fader hannem tillagt haffuer, haffuer Vi aff Vor fynderlig Gunst oe Naade vndt oc tillagt, oc nu med dette Vort obne Breff vnder oc tillægger fornte Scholemester i Mariager, maa oc schall bekomme oc lade opberge aff Vor oe Kronens Part aff Tienden aff Gasfum Sogen 9 Örtu Rog og 6 Örtu Biug, oc aff Hemb Sogen 5 Örtu Rog oc 4 Örtu Biug, som belöbber sig tillsammans en Lest Haarkorn, effter höybelmelte Vor Herr Faders Breffues Liudelfe. Oc huis der offuerbliffuer aff fornte Kronens Part aff fornte tuinde Sogner, som er af Hemb Sogen 4 Örtu Rog og $3\frac{1}{2}$ Örtu Biug, oc aff Gasfum Sogen 6 Örtu Hafer, som belöbber sig tillsammans halffiortende Örtu Korn, maa oc schall di tuinde Locater vdi Randers Schole, di nu er, oc hereffter komendis vorder, lade opberge aarligen oc dem haffue, nyde, bruge oc beholde till ævig Tijd. Forbyndendis alle i huosomhelst di er eller være kand, særdelis Vore Fogeder, Æmbidsmænd oc alle andre, fornte Scholemester i Mariager oc di tuinde Locater i Randers her i mod paa huis di er tillagt till deris Vnderholdning vdi faa Maader som forskreffuit staaer, at hindre vdi nogen Maader, Vnder Voris Hyllist oc Naade. Giffuit paa Vort Slott Schanderburg den 2ode Juni, Aar 1573.

Vnder Vort Zignet.

Frederich.

(L. S.)

D.

Rescript af 27de Juni 1781 om Randers Skoles Vedvaren.

Christianus Septimus p. p.

Vor fynderlige Bevaagenhed tilforn! Da Vi i Anledning af forrige Rector ved den latinske Skole i Vor Kjøbstæd Randers, afgangne Profesfor Fuchses Död, og siden de imaa Skoler, hvor ingen Conrector er, og Hörerne gjerne har en maadelig Lön, vanfkkeligen gjör Nytte, have la-

det underföge, om Noget kunde hindre, at dens Indkomster bleve lagte til Horfens Skole, saaledes at denne fik en Conrector, og Stipendierne bleve dem fra Randers forbeholdne, og Os nu af Eders derpaa indkomne Beretning allerunderdanigst er bleven refereret, at baade Byen og Eggen ønsker at deres Skole maatte vedblive, samt at adskillige deels have skjenket, og deels have lovet at ville give anseelige Capitaler til Skolen, hvilke ville igjenkalde deres Löfter, naar den andensteds blev forflöttet, ligefom der og hos Byens Indvaanere er indsamlet en Collect af 1715 Rdlr. for at anvendes til et Skolehuus, hvortil endnu kan ventes mere deromkring i Eggen, naar dem derimod maatte gives Forlikkring, at Skolen fremdeles skal vedblive; saa da I derhos til Rectors og Conrectors Lön med Videre have gjort saadant Forflag, at :

1) Den nye Rector, hvortil Vi under denne Dags Dato have allernaadigst beskikket den hidtil værende Decanus ved Communitetet i Vores Kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, Mag. Jens Riddermann Schiöth, beholder i alle Maader uforandret den Lön, som samme Skolelærer hidtil har havt. 2) at den af Dig Biskop Hee til Conrector foreflagne og hidtil ved bemeldte Skoles 3die Lectie værende Hörer, Niels Berg, med hvis Embede Chordegntjeneren har været forenet, og indbringer den af os for en Conrector bestemte Lön, 250 Rdlr. og derover, indgaaer i Conrectoratet, mod at beholde bemeldte Chordegntjeneren; og tillige hæve hans hidtil havde Revenuer. 3) at den Hörer i nederste Lectie, som træder i dennes Sted, ligeledes beholder hans hidtil havde Lön; og endelig 4) at der til den ny antagende Hörer i nederste Lectie, hans Lön, maatte tages den halve Deel af Gassum Sogns Kongetiende, som i afvigte Aar skal have indbragt 85 Rdlr. 2 Mk. 15 Sk., og tilforn været tillagt Höreren i 1ste Lectie, men efter sammes Indgang i Aaret 1776 henlagt til Formerelise af Disciplenes Stipendia; og han desuden at nyde 35 Rdlr. af den aarlige Rente, som den til et Skolehuus Oplyggelse indsamlede Capital, der strax udsættes

paa Rente, indbringer, indtil den Summa af 2800 Rdlr., som Os elskelig Fru Steenfeldt har lovet efter hendes Død at legere til Skoledisciplenes Nytte, indkommer; Give Vi Eder hermed tilkjende, at Vi allernaadigst ville have bevilget, at bemeldte Latinſke Skole i Randers beſtandig maa vedblive, dog under det udtrykkelige Vilkaar, at Skolehufet i ſin Tid ſkaffes færdig og i tilbørlig Stand; hvorhos Vi og ville have approberet, at Skolelærernes Løn maa paa ovenanførte Maade udredes, til hvilken Ende Vi ligeledes under denne Dags Dato allernaadigſt have beſkikket bemeldte Niels Berg til Conrector ſammelteds, dog at han efter Tilbud tager Magiſtergraden. Og er i Övrigt hermed Vores allernaadigſte Villie og Befaling, at der for Fremtiden gjøres ſaadan Indretning, at Rector eller Conrector ugentlig 4 Gange læſer over Geographien med Henſigt paa Handel og Seilads til en beqvem Tid for alle Kjøbmændsfønner og Karle, ſamt for hvilke ſkikkelige Folk, der ville høre det, og det med Charterne for fig, ſamt ſaaledes at han igjen hver ottende Gang examinerer, hvortil en trykt Indbydelle ſkal gjøres, og deri forklares Nytten heraf for en handlende By. Ligeledes vilde Vi og, at den Samme med Tiden ſkal læſe 4 andre Timer over Navigationen. Derefter I Eder allerunderdanigſt have at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive, ſamt Os at indberette, at I denne Vores Befaling haver bekommet. Befalendes Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 27. Juni 1781.

Under vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

(L. S.)

Til den conſtituerede Stiftsbefalingsmand over Aarhus Stift, Kammerherre Christian Urne og Biſkop Herr Jörgen Hee.

E.

Rescript, hvorved Mariager Skoles Anpart af Hem og Gaslum Tiende henlægges til Randers Skole.

Velædle og Höilærde Hr. Rector.

Efterat Hands Kongelige Majestæt fra de höie Herrer Committerede udi den latinke Skolecommisfion er bleven in-finueret vores allerunderdanigste Forflag om de reducerede Skolers Indkomsters Repartition paa de i Stiftet vedbliven-de trende, Aarhus, Randers og Horsens Skoler, har Hands Kongl. Majestæt den 6te Juni sidstafvigst samme vores aller-underdanigste Forflag, hvad Randers Skole betræffer, faale-des allernaadigst approberet.

- 1) Hemb Kongetiende, som skylder 9 Örtter Rug, $7\frac{1}{2}$ Örtte Biug og $4\frac{1}{2}$ Örtte Haure, og haver hidindtil været ad-skilt, og deelt i trende Dele imellem Rector i Mariag-ger og de tvende Hörere i Randers, skal samlet hen-lægges til Rectoris Embede i Randers.
- 2) Gaslum Kongetiende, som skylder 9 Örtter Rug, 6 Örtter Biug og 6 Örtter Haure, hvoraf Rug og Biug haver hid-indtil ligget til Rectoratet i Mariagger, og Hauren til de tvende Hörere i Randers, som Intet have nydet af Degnekaldet, skal nu deles imellem samme tvende Hö-rere i lige Dele, hvorimod de skal afstaae den hidind-til havde Part udi Hemb Kongetiende til deres Rector, som för er meldt.
- 3) Til Randers Skole, som har tilforu Capitaler, (NE. ube-regnet det opdagede Legatum af salig Peder Lasfen til een Depositorium af Randers Skole) pro Discentibus 1735 Rdlr. 2 Mk., skal henlægges de trende af forrige Rectore i Mariagger legerede Capitaler, som forflyttes kand, og udgjör den Summa 366 Rdlr. 4 Mk.

Dette som saaledes Ord fra Ord er ligelydende med det Kongl. allernaadigste Reglement, har vi ikke villet er-mangle Herr Rector til behagelig Efterretning at commu-nicere, og Hand igjen de tvende Collegis samme strax at

tilkjendegive. Hvornæst vi med megen Guds Naades og Vel-
signelses Erønknung forbliver Velædle og Höilærde Herr
Rectors tjenistberedvillige

Gerstorff.

Hygom.

Wosnesgaard og Niæhr Præstegaard, den 19 Juni 1749.

Til

Herr Rector Windmöll i Randers.

F.

Rescript om Houlberg Sogns Tiende.

Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Dan-
mark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Sles-
vig og Holsteen, Stormarn, Dytmarsken og Oldenborg. Vor
lynderlige Gunst tilforn! Efterat Vi omstændeligen have
ladet os foredrage Eders tilvort danfke Cancelli, i Anled-
ning af det ved afgangne Herr Nicolai Ullitzes Död ledig
blevne Hospitalskald i Vor Kjöbstæd Randers, under 30te
December forrige Aar indsendte Skrivelse med derhos fulgte
Oplysning, hvori Hospitalspræstens Lön og Indkomst hid-
indtil har bestaaet, samt hvad andre Fordele Embedet har
været tillagt, Alt anflaaet til Penge, med videre; og Vi
deraf have erfaret, at der til bemeldte Embede er iblandt
Andet henlagt Houlberg Sogns Konge-Korntiende af 98
Tdr. 3 Fdk. 2 Alb. tiendeydende Hartkorn, som har været
bortfæstet for aarlig Afgift 94 Rdlr., samt at Præsten for
nogle Væreller, som af den ham forundte fri Præstebolig
have været bortleiede, har havt aarlig 16 Rdlr.; Saa give
Vi Eder hermed tilkjende, at Vi i Anledning af Eders der-
hos gjorte Forflag allernaadigst have funden for godt, og
hermed ville have anordnet.

- 1) At den Hospitalspræsten i Randers hidtil tillagte Houl-
berg Sogns Konge-Korntiende af 98 Tdr. 3 Fdk. 2 Alb.
tiendeydende Hartkorn maa forhaanden, og indtil an-
den Udvei findes til at ophjælpe Randers latinske Skole,
overlades samme til Bortfæstelse saaledes, at de $\frac{2}{3}$ Dele
af Afgiften tilfalder for Fremtiden Rector og $\frac{1}{3}$ Deel

Conrector sammesteds; dog ville Vi at af bemeldte Tiende, naar Naadsensaaret efter afgangne Herr Ullitz er til Ende, först maa udredes, hvad der af Randers latinske Skoles Gjæld efter forhenværende Hörer Schurmann endnu ubetalt er tilbagestaaende, og da först denne Tiende at tilfalde Rector og Conrector til deres Löns Forbedring.

(2den og 3die Post forbigaaes, som Skolen uvedkommende.)

Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette og Vedkommende saadant til Efterretning at tilkjendegive. Befalende Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg ndi Vor Kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, den 9de Novb. 1792..

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

Til Geheimeraad og Stiftsbefalingsmand Herr Ove Höegh Guldberg og Biskop Dr. Theologiae Herr Hector Frederik Jansen.

G.

Frederik den 2dens Brev om Löbedegne.

Vi Friderich den anden med Guds Naade, Danmarks, Norgis &c. Konning &c. Gör alle vitterligt, at efterdi vi komme vdi Forfaring, huoriedis der skal findis mange Side-Degne som haffuer bekommit Sogner, fiden Ordinantzen er vdgangen, huilcke Sogner der burde effter Ordinantzen at haffue deris Degne aff Scholen, huorofuer fattige Peblinge oc Schole Börn fraatagis den Hielp dennem vdi saa Maader effter Ordinantzen er tillagt oc beuilget til deris Vnderholdning, daa paa det at Ordinantzen vdi di oc andre Maader maa fuldkommelig bliffue holdit oc effterkommit, ville Vi dermed saa alvorligest holdit haffue, at alle di Sogner, som ligger paa 2 Mile nær en Kiöbstæd, skal haffue deris Degne aff Scholen, og menige Sognemend vdi samme Sogner skal være forpflicht, at giffue oc fornöje dennem oc ingen anden, den sædvanlig Degne Rente der bör oc pleyer at affgaa effter Ordinantzens Lydelse.

Oc huor som allerede findes Sæde - Degne at være tilfchichet fiden Ordinantzen bleff vdgiffuit, di schulle i deris Liffs Tid beholde samme. Dog schulle di aarligen giffue der aff til næste Schole, fattige Peblinge til Hielp den 4 eller 5 Part aff deris Degne Rente, effterfom di med Superintendenten derom kunde til ens vorde, oc naar samme Degne döer oc affgaar, som faadan Sogne nu haffue, daa schal igien tilfchiches Peblinge aff næste Schole, som schulle være Degne til samme Sogne effter Ordinantzen, oc schal Superintendenten som nu er eller her effter kommendis vorder haffue flittig Indseende med, at altingest hermed faa i alle Maader holdis oc effterkomnis. Bedendis oc biudendis menige Sognemend, at I her effter annamme di Personer, som Eder i faa Maader efter Ordinantzen bliffue tilfchichet at være Degne til Eders Sogne Kiereher oc dennem holde for Eders rette Sogne Degne, oc at I dennem til gode rede giffuer oc fornöyer huis Degne Rente I effter Ordinantzen pleyer oc plictig er at vdgiffue, oc derpaa ingen Hinder eller Forfang giöre dem vdi nogen Maader, faa fremt I icke derfor ville stande til Rette. Giffuit paa vort Slot Koldinghuus den 20 August 1574.

Vnder vor Zignet,

Friderich.

H.

Christian den 4des Brev om Löbedegne.

Christian den 4. med Guds Naade &c. Vor fynderlig Gunst tilforn. Vider at effterfom Vi forfarer, huorledis der schal være nogle Sogner nær omkring Vor Kjøbsted Hoebro, vnder Halds Læn beliggendis, huilche Scholispersoner sammesteds effter Forordningen for Degne vel kunde betjene, daa paa det Scholens Forbedring disbedre fögis, bede Vi Eder oc naadigst ville, at I den Anordning gjörer, at di Sognedegne, som saaledis ere fornte Hoebro omkring liggendis, oc hidintil aff Sædedegne ere betient, hereffter aff Scholens Personer dervdi Hoebro betienis, oc nyde deraff Degnernten, eller oc Sædedegnene dennem derfor aar-

ligen at fornöie. Dermed ſcheer Vor Villie, Befalendis Eder Gud. Schreffuit paa Vort Slott Schanderborg, den 17 Janv. 1654.

Vnder Vort Zignet
Chriſtian.

I.

Fundats for Chriſten Anderſen Bagers Legat.

Jeg Chriſten Anderſen Bager, Borger i Randers; Kiendes og gör vitterligt i dette mit aabne Brev, at jeg af min fri Villie og velberaad Hu, og efter min Kiære Huſtræ Inger Ibs Datters Fuldbyrd, gode Villie og Samtykke, til et gudeligt Teſtament, den Allmægtige Gud til Ære, og fattige hjælpelöſe Skole-Börn her udi Randers Skole, til Hielp, Tröſt og Biſtand, haver undt og givet, og nu med dette mit aabne Brev under og giver til fornævnte fattige Skole-Börn, de, ſom nu ere, og herefter kömmendes vorder, Et Hundrede gode gangbare uforfalſket Sölv-Dalere, eller fire runde Markſtykker i Stæden for hver Daler, ſom jeg nu ſtrax fra mig til Borgemeſter og Raad her ſammeſtæds haver afhændet, dog med ſaadan Vilkaar, at ſamme fornævnte Pendinge ſkal forrentes aarlig Aar til evig Tid, paa halvfiette gode Daler, eller 22 gode gangbare Markſtykker i Stæden, til aarlig Rente, til hver St. Mortens Dag udi hvert Aar at udgive og betale, af hvem ſamme Pendinge paa Rente annammer; Og ſamme fornævnte Rente ſkal komme de fattige hjælpelöſe Skole-Börn her udi Randers Skole til Fremtarv og Gode, til Klæder og Böger, at ſkiftes og deles til hver St. Mortens Dag, alleneſte til dennem, ſom ingen Venne-Hjelp haver, og god Forhaabning om er; Bedendes og begierendes derforre gandſke venligen og ydmygeligen, at Sogne-Præſterne, Borgemeſter og Raad, og Skolemæſter her i Randers, de, ſom nu er, og herefter kömmendes vorder, at de for Guds Kierligheds og Retfærdigheds Skyld, ville hermed have et gudeligt og retfærdigt Indſeende, at ſamme fornævnte 100 Daler maa forrentes, og aarlig Aar til evig Tid hos

gode troe visse Betalere, hos hvilke Hoved-Stolen ikke skal forkommes, og fornævnte Rente til hver St. Mortens Dag redeligen ville betale og udgive, fornævnte fattige Skole-Börn uden al Skade i alle Maader, saa fremt I ikke selv derfore ville stande til Rette; Og saa tit og ofte som samme Rente opbæres, den da uden al Vild og Venfkaab maa blive uddeelt, alleneft til de fattige og vedtörvende Skole-Börn, og befunderlig dennem, som god Forhaabning om er, saa den ikke skal blive delet og skiftet til nogen fine særdeles Venner, hvor over den Almægtige Gud kunde fortörnes, og de fattige Skolebörn deres Ret dermed forkrænkes, imod al christelig Skiæl og Ret; Saa fremt I ikke ville opvække over eder Guds evige Hævn og Vrede, Straf og Formaledidelse udi sin Tid, men mere for Christi Kierligheds og Retfærdigheds Skyld, efterfom I ville annamme Lön og Betaling af Gud Almægtigste paa den yderste Domme-Dag, som alle gode Gierninger da rigeligen ville belönne. At denne min inderlige Begiëring og gudelig Testament maa blive fast og uryggelig til evig Tid holdet, efterfom forskrevet stander, haver jeg des til ydermere Vidnesbyrd mit Zignete her under trykt, venlig tilbedet Hæderlig og Höylærde Mænd, Mester Thöger Lasfen og Mester Jacob Jensen, Sogne-Præster her i Randers, desligeste Ærlige og Velagte Mænd, Peder Lasfen, Jens Andersen Kare, Borgemeistere saa og Hæderlig og Vellærde Mand Rasmus Jensen, Skolemester her ibidem, med mig at befegle til Vidnesbyrd. Givet i Randers den 12 Augusti Anno 1602.

Christen Bager.	Thöger Lasfen.	Jacob Jensen,
(L. S.)	(L. S.)	L. S.)
Peder Lasfen.	Jens Kare.	Rasmus Jensen,
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

K.

Fundats for Margrethe Brahes Legat.

Vi Efterskrevne, Albert Skiel til Fusfingöe, Hövedsmand paa Riberhuus, Otto Skiel til Hammelmose, Kongelig Majestæts Befalingsmand paa Dueholms Kloster, og Jör-

gen Skiel til Soustrup, Hövedsmand paa Callöe; Kiendes og gör for alle vitterlige, at efterfom vores Kiære Moder Salig Velbyrdig Frue Margrethe Brahe til Ulstrup, udi hendes levende Live haver givet og foræret Fire Hundrede enkende Rixdaler in Specie til fattige vedtörfelige Skoles-Perfoner og Huus-Arme udi Randers Bye og Skole, udi faa Maade, at Borgemeſter og Raad der ſammestæds aarlig Aar, imeden Verden ſtaaer, Byen og Skolen bliver ved Magt, ſkal udfætte ſamme Fire Hundrede Rixdaler paa Rente hos godt Folk, og de To Hundrede Dalers Rente aarlig paa en Tid at ſkiftes imellem fattige Skolens Perfoner, og de andre To Hundrede Dalers Rente aarligen paa en Tid at ſkiftes imellem fattige Huus-Arme, efter det Gienbrevs Lydeſe de os derpaa givet haver, hvilke Fire Hundrede Rixdaler in Specie forbemelte vores Salig Moder til dets Behov haver udfat paa Rente hos Ærlig og Velbyrdig Mand Holger Roſenkrantz til Roſenholm, ſaa at naar han eller hans Arvinger paa fornævnte Roſenholm, ikke længe vil have ſamme Fire Hundrede Rixdaler paa Rente, da fornævnte Borgemeſter og Raad udi Randers dennem at opkræve, og anden Stæds hos viſſe Folk at udfætte paa aarlig Rente, ſaa fornævnte Skolens Perfoner og Huus-Arme deraf maa forlynes, ſom för er rört, og efter det Gienbrev de os derpaa givet haver; Dets til Vidnesbyrd, trykker vi vores Zigneter her neden under hængendes for dette Brev, og med egne Hænder underſkrevet, og venlig tilbedet forſkrevne Holger Roſenkrantz med os at forſegle og underſkrive. Datum Viborg den 24 Januarii Anno 1617.

Albret Skiel. Otto Skiel. Jörgen Skiel.

(L. S.)

(L. S.)

(L. S.)

L.

Fundats for Lauge Gunderſens Legat.

Kiendes jeg Laufue Gunderſen, uværdig Hofpitals-Præſt her i Randers, at efterfom jeg nogle Aars Tid haver leveret og udgivet efter Löfte, Et halv Hundrede Slettedalers Rente til Latinſke Skole her ſammestæds; Da, paa det Sko-

lemesterne i Længden kan vide, hvor de samme Penge skal føges, haver jeg dermed faaledes forordnet, og nu med dette mit aabne Brev forordner, at samme Halv Hundrede Slettedaler skal være i den Vaaning og Eyendom, som i gammel Tid haver været Christen Meyelbyes, liggendes her i Randers, næst Vesten op til Salig Poul Schrivvers Gaard, at Skolen skal have saameget Tilstand derudi, som fornævnte 50 Slette Daler; dog jeg selv, næst Guds Hielp, den Stund jeg lever, skal og vil betale Rente - Pengen, nemlig aarlig 3 Daler Slette til St. Galli Dag, og derfor strax skal kjøbes Træskoe og Strømper til de allerarmeste Skole-Börn, som kand synes nogen Forhaabning om, hvorföre Skolemeisteren (hvo han kand være) skal have Indslyn og Agt paa, naar samme Vaaning, enten efter min eller min Hultrues Död falder i Skifte, at udtage derudi allerförfst for det Halv Hundrede Slettedaler paa Skolens Vegne, og dem strax med Provstens Hielp og Indscen udfætte til visse Folk, uden han det selv vil betale, derfom det kommer fra Skolen for hans Forfömmelse; Bedendes derhos, og inderlig formanendes alle og enhver verdslig Övrigheds-Personer her i Randers, som enten nu eller herefter faaer at commandere, de ey herudi nogen Forhindring eller Ophold görer, enten med Hoved-Stoel i sin Tid at affordre, eller aarlig Rente, langt mindre tager sig nogen Ret, fornævnte Penge at dispensere, men lader Skolemeisteren det allene tilkomme; At dette altfammen skal holdes, som foreskrevet staaer, under Guds Straf, det bekræfter jeg med min egen Haand og Segl under dette mit aabne Brev.

Randers den 11 December 1646.

Laufue Gunderfen.

(L. S.)

M.

Fnnndats for Maren Nielsdatters Legat.

Udi den Hellig Trefoldigheds Navn, haver jeg Underfökreve Aar 1656, den 5 Januarii som var min Födfels-Dag 1611, af et simpelt Hjerte og Omhyggelighed for Fattige,

færdeles Skole-Börns Förfremmelse, givet af den Velsignede Gud mig med forlenet haver, Et Tusinde Rixdaler in Specie, med Vilkaar, som følger: At den aarlige Rente saa længe jeg lever, vil jeg selv hver Hellig Tre Kongers Aften lade uddele til hvem mig synes det bedst at behöve, være sig fattige Börn, om Haandværk at lære, eller gamle nödtörftige skröbelige Mennesker til Underholdning; Men efter min Död, skal af de vilffeste Haandkrifter da efter mig befunden vorder, Et Tusinde Rixdaler in Specie af mine Arvinger til Borgemeister og Raad, samt de tvende Sogne-Præster udi Randers leveres, om hos visse Folk mod god Forsikkring paa aarlig Rente at udsætte, og saa Aar efter andet Renten hver Hellig Tre Kongers Aften til Tolv skikkelige og flittige Skole-Börn der sammestæds uddele, nemlig til sex Personer af Skolemeisters Lectie, hver af dennem Ti Slettedaler, og af Tredie Lectie til sex Personer, hver af dennem Fem Slettedaler, hvilke Tolv fattige, hielpelöse, skikkelige og flittige Personer, skal til et Taknemmeligheds-Tegn og Menighedens Gavn, hver Löverdags Aftenfang efter Prædiken (som Fortid af mine Salig Forældre er stiftet) dennem til Tröst og Underviisning, som da agter at gaac til Skrifte og berede sig til Herrens Nadvere, synges med tilbörlig Andagt en Poenitentz-Psalme paa Dank, og saaledes Aar ind og Aar ud til evig Tid, hver Löverdag at forholdes; Og maa ikke samme Rente, langt mindre Hoved-Stolen til nogen anden Brug, ey heller til nogen anden Person, som jo vedtörftig, gudsfrygtig og flittig er, henvendes af fornævnte Borgemeister og Raad og tvende Sogne-Præster i Randers, men at de dermed skikkelig og tilbörlig, som de for Gud vil ansvare, omgaaes; End skulle imod Forhaabning saadan velmeent Gave anderledes henvendes eller omgaaes med, end som för er rört, da skal den strax til mine Arvinger og Efterkommere være hiemfalden, dog igien af dennem til gudelig Brug, saafom forkrevet staaer, eller i andre Maader, som da med Bispen i Aarhus Stift hans Raad og Samtykke best kand eragtes; Og forbyder jeg hermed alle og enhver, under Guds Vrede og Straf, denne min enfoldige og uden al Forfængelighed

giorte Stiftelse, i nogen Maade at hindre, men af Christen Medlidenhed langt mere at befordre. Datum Randers den 5 Jan. 1656.

MAREN NIELS Datter.

Aar 1664. den 8 May haver jeg til videre Bestyrkelse paa denne Gave, efterfom Alder og Svaghed tiltræder, ombedet min Kiære Broder Licenciat Peder Laffön, den med mig at underkrive og forfegle, og om Gud vil han mig overlever, da derpaa, som jeg hannem fornemmelig tiltroer, at holde og drive, at det her oven tagt, kommer til fuldkommen Virkning og Kraft. Datum Randers den 8 May Anno 1664.

MAREN NIELS Datter
egen Haand.
(L. S.)

Peder Lasfön
egen Haand,
(L. S.)

N.

Fundats for Söfren Christensens Legat,

Jeg Söfren Christensen, Borger i Randers, Kiendes og gjør vitterligt udi dette mit aabne Brev, at jeg af min fri Villie og velberaad Hu, den Almægtigste Gud til Ære, og fattige hjælpelöfe Skoles Personer her udi Randers Skole til Hielp, Tröst og Bistand, haver undt og givet, og nu med dette mit aabne Brev under og giver til fattige Personer, som nu ere og herefter kommendes vorder, To Hundrede Slettedaler, hver Daler til Fire og Tredfindstive Skilling Danfke, udi gode Rixdaler in Specieværd, som jeg nu strax fra mig til Borgemeester og Raad her sammestæds haver leveret; dog med saadan Vilkaar, at samme Penge skal forrentes aarlig Aar til evig Tid, og dets Rente Tolv Slettedaler, hver Daler til 64 Skilling Danfke, til hver Snaps-Ting at udgives og betales af den, som samme Penge paa Rente haver; Hvilken fornævnte Rente af Borgemeester og Raad, nu er eller kommendes vorder, saa aarlig skal gives Fire fattige hjælpelöfe Personer her i Randers Skole, som er nogen god Forhaabning om, og haver et stadigt Sind (næst Guds Hielp)

udi deres Bog at ville forfremmes, til dem Ikftes og deles paa hver Faftelavns-Søndag, naar de faaledes af Skolemeſteren udi Sogne-Præſternes, og Borgemeſter og Raads Overværelſe ere examinerede, og befindes faaledes dygtige og vindfkibelige dertil at være. Bedendes og begierendes derfor gandſke venligen og ydmygeligen, at Sogne-Præſterne, Borgemeſter og Raad, de ſom nu ere og herefter kommen- des vorder, at de for Guds Kierligheds og Retfærdigheds Skyld, ville hermed have et gudeligt og retfærdigt Indſeende, at ſamme fornævnte Penge maa forrentes aarlig Aar til evig Tid hos gode troe viſſe Betalere, og til Fire fattige Perſoner uddeles, uden al Vild og Venſkab, paa det den Almægtige Gud ikke ſkulle fortörnes, og de fattige Skoles-Perſoners Ret ikke ſkal forkrænkes, mod al chriſtelig Skiæl og Ret. At denne min inderlig og gudelig Begiering maa blive faſt og u-ryggelig til evig Tid holdet, haver jeg mit Zignete her under trykt og med egen Haand underſkrevet, og venligen ombedet de Hæderlige og Höylærde Mænd Sogne-Præſter her paa Stædet, nemlig Oluf Øluffen, Sogne-Præſt til Slots- eller Graabrödre-Sogn, og Meſter Sören Hanſen Bentzen, Sogne-Præſt til St. Mortens Sogn, og Ær- lig Velviſe og Fornemme Mænd, Mads Poulfen, Borgemeſter, og Michel Thygeſen, Raadmand, til Vitterlighed med mig at underſkrive. Randers den 23 Januarii Anno 1657.

Söfren Chriſtenſen. Oluf Oluffen Wordingborg.

Egen Haand.

Egen Haand.

(L. S.)

(L. S.)

Sören Hanſen Bentzen. Mads Poulfen. Mikkel Thygeſen,

Egen Haand.

Egen Haand.

Egen Haand.

(L. S.)

(L. S.)

(L. S.)

O.

Fundats for Maren Jensdatter Haurums Legat.

Kiendes jeg Maren Jens Datter Haurums, Salig Jen-
Jenſen Haurums Efterleverſke i Randers, og gjør for all-

vitterligt, at jeg med velberaad Hu, paa min Syge-Seng under Guds Haand, med fuld Skiel og god Samvittighed, haver udlovet og givet til fattige Skolebörns Underholdning og Forfremmelse udi Randers Latinke Skole, Tre Hundrede Slettedaler; hvilke fornævnte 300 Sldr. Borgemeister og Raad i Randers skal have Fuldmagt af mit bedste Gods og Formue efter min Död at annamme og oppebærge, som skal gjøres i Penge at udfættes paa Rente til fornævnte Skole-Börns Forfremmelse, og samme Rente aarligen til dem, som god Forhaabning er om, med god Dispositz, som de det for Gud vil svare, til en evig Aminde udbytte; Hvilket Testamente jeg for min gode Ven Niels Jenfen Winter, Studiofo, og udi flere godt Folkes Nærværrelse gjort haver; Og til dets Bekræftning og ydermere Vidnesbyrd haver jeg ombedet tvende Dannemænd, nemlig Mads Anderfen, Skomager og Borger i Randers, min tiltagne Værge, saa og Sören Jenfen, Borger ibidem, at de til Vitterlighed deres egne Hænder ville underskrive og Zignet hostrykke, at dette er en rigtig evig Fundatz paa fornævnte 300 Sldr., som jeg til fornævnte Skole-Pörn udgivet haver, og samme Fundatz udi Randers Raadhuus at blive indlagt. Hvo som herfra noget nogenfinde fordriker sig til at formindfke eller fratage, hannem til Fordervelse overkomme alle de Plager, som Gud Deut. 27 & 28 Cap. med truer. Endnu testamenterer jeg fornævnte Studiofo Niels Jenfen Winter, for den Ære og Tjeniste han mig beviist og gjort haver, En Snees Rixdaler, hvilke fornævnte Penge over Registering efter min Död, skal blive hannem af Borgemeister og Raad i Randers nöyagtig og forfvarlig contenteret og godtgiort; Og samme fornævnte 2de Dannemænd, Mads Anderfen og Sören Jenfen, Borgere i Randers, til ydermere Vidnesbyrd, har jeg ombedet dette at bekræfte med Haand og Zignet undertrykt. Randers den 23 May Anno 1666.

M. A. S.	Mads Anderfen.	Sören Jenfen.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

P.

Document angaaende de geistlige Børns
Capital.

Saaom Salig Borgemeester Michel Sörensen, med den naadigst licentieret Övrighed i Randers, udi Latinke Skoles Regnskaber, beregnet fra Anno 1676. til Anno 1682. skal have ladet skee Latinke Skole forkort paa 121 Sldr., i det de aarligen haver taget Latinke Skoles Beholdning, og den udbydt til de Fattige i Randers By; Hvilken Beholdning med sin Rente i ovenskrevne sex Aar bedrager sig til ovenmelte Sum, efter de Mangels-Poster i Salig Borgemeester Michel Sörensens Regnskab, af Provsten Magister Hans Dinesen Mossin gjort er, dateret den 28 Martii 1685., hvoraf et Copie i Stifts-Kisten findes indlagt, et andet i Randers Raadhuus forvaret; Altsaa haver den næst efter kommende Magistrat, nemlig Borgemeester Sören Andersen og Raadmænd Sören Bay, Jens Karmark og Thomas Karmark, de Fattige i Randers By af deres aarlige tilkommende Contingent hver Aar til Dato decourteret et vist Quantum, indtil de nu endelig haver indsamlet af samme de Fattiges aarlige Afkortning 121 Sldr.; Hvilke Et Hundrede En og Tive Slettedaler, saasom nu erbydes til Uddeling iblant Latinke Skoles Discipler; Saa haver Provsten Mag. Hans Dinesen Mossin, efter Raadförelse med Velædle Höyærværdige Hr. Biskoppen Doctor Erich Grave, og hans Höiærværdigheds derpaa givne Samtykke, anseet det bedre Skolen til Nytte i Fremtiden kunde udfalde, at af saa fuld en Sum giordes en Capital paa Rente at udfættes, end at den iblant saa Disciple paa engang skulle vorde udbyt, Og er derpaa samme Penge Et Hundrede En og Tive Slettedaler i Dag til os Underskrevne Mag. Hans Dinesen Mossin, Sogne-Præst til St. Mortens Sogn i Randers og Provst i Stövring Herred, Hr. Hans Oluffen, Sogne-Præst til Graabrödre-Sogn ibidem, Mag. Peder Castensen, Rector Scholæ, Hr. Hans Sörensen Örted, Capellan til St. Mortens Sogn, Hr. Gunde Nielsen Raastrup, Capellan til Graa - Brödre Sogn ibidem, af Randers Byes Magistrat

overleveret, paa Rente at udfætte, Renten i Skolen aarliggen at distribuere, og til dem og deres Efterkommere i Kald og Embede, som efter denne Dag evindeligen for samme Capital skal indestaac, endelig overladt; For hvilken Capital 121 Sldr. de og hermed Randers Byes Magistrat i alle Maader og Skadeslös qvitterer; Og vides ey videre paa samme sex Aars Skolens Regnskaber, end ovenbemeldte Sum bedrager, kand være af os at prætere. Til Vitterlighed under hver vore egne Hænder og Zigneter. Datum Randers Raadhus den 15 Februarii Anno 1689.

Mag. Hans Dinesen Mosfin. Hans Oluffen.

Mag. Peder Castensen Seehuus.

Hans Sörensen Örsted. Gunde Nielsen Raastrup.

Q.

Fundats for Peder Lasfens Legat.

Saaom Justitsraad Peder Lasfen og hans Hustru Sal. Magdalene Pedersdatter til Guds Ære og det gemene Bedste og særdeles til den studerende Ungdoms Forfremmelse, iblandt andre christelige Stiftelser gudeligen haver besluttet at fundere til en flittig Person fra Randers Skole til Underholdningshiælp, naar han fra bemeldte Skole til Kjøbenhavns Universitet fremkikkes, den Capital 325 Rigsdaler in Specie, som efter hans Kongelige Majestæts aller-naadigste Resolution af 3die Juni 1707 og denne Fundats 5te Artikel bedrager til Capital 430 Rigsdaler Croner, hvilket velbemeldte Sal. Menneskers christelige Forfæt ikke i deres levende Live er bragt til Execution, og derfor tilkommer og velbemeldte Sal. Peder Lasfens Arvinger at stille i Værk; saa ville vi udi den allerhelligste Trefoldigheds Navn, til hans udödelige Navns Ære, det gemene Bedste, og velbemeldte Sal. Mennesker til en christelig Amindelse, af deres efterladte Midler have funderet og stiftet, saasom vi og hermed fundere og stifte den Capital 430 Rigsdaler Croner til en skikkeligen Persons Underholdning fra Randers Skole, og det med efterfølgende Vilkaar

- 1) Skal Renten af forfkrevne Capital 450 Rdlr. Croner, som aarligt til hver 11 Juni indkommer, og efter seneſte derom udgangne Kongl. Forordning og hans Kongl. Majeſtæts derpaa grundede allernaadigſte Reſolution af 3 Juni 1707, beregnet 3 Pro Cænto, bedrager ſig 21 Rdlr. 3 Mk. Croner, de 9 Mk. undtagen, ſom Oberdirecteu-ren efter den 5te Artikels Indhold for ſin Møie tilkommer, aarlig gives til en fattig Perſon, een efter anden, ſom fra Randers Skole til Kjöbenhavns Univerſitet fremkikkes, med rigtig Teſtimonium baade om ſin Skikkelighed og Vedtørft til Underholdningshiælp, indtil han kan faae fri Koſt.
- 2) Derſom Nogen af dem, ſom ere af Juſtitsraad Laſſens Paarørende og findes flittige og fkikkelige, behøver dette Stipendium, og det begjeres, ſkal det ſamme Perſon fremfor andre bevilges og forundes.
- 3) Fremfkikkes ingen ſaadan hvert Aar fra Randers Skole til Kjöbenhavns Univerſitet, ſom forhen i denne Fundatſes 1ſte og 2den Artikel ere anmeldte, da ſkal Renten oplægges til ſamme Brug, naar behov gjøres, dog ſkal Oberdirector eller Succesforer ei være forbunden at ſvare nogen Rente af hvis i ſaa Maade oplagt vorder, förend han eller de ſamme vel paa Rente kan faae udfat.
- 4) Oberdirector over dette Stipendium ſkal efter Sal. Juſtitsraad Laſſens Anordning være den af hans Brödrebörn eller Söſtrebörn og Afkom, ſom haver höieſte Grad fra Doctoris til Baccalaurei Grad, förer ogſaa et uſtraffeligt Levnet, og om flere af dennem haver lige höi Grad, da den, ſom er förſt promoveret, og ſaa fremdeles hos deres Börn og Afkom, ſom ere boende i Danmark og fornemmelig i Kjöbenhavn, hvilken Oberdirector af ſamtlige den ſalig Mands Arvinger denomineres, ſaafremt ſom hannem Oberdirectionen ſkal betroes; men i deres Mangel bliver Oberdirectionen hos Biſkoppen over Sjællands Stift og den överſte Borgemeſter udi Kjöbenhavn.
- 5) Oberdirectors Pligt ſkal være at nævne den Perſon, ſom efter denne Fundatſes 1ſte og 2den Artikel kan nyde

dette Stipendium, hvilken Person, naar han af Professorerne er examineret og ved Depolits dygtig kjendt, bekommer af Oberdirector eet Aars Rente af Fundatens Capital, og skal Oberdirector holde Bog over Alt det, som ved dette Stipendium passerer, og see derhen at dermed i alle Maader efter Fundatsen og den Sal. Testators Intention omgaaes; for hvilken Møie Oberdirector aarlig til hver 11 Juni bekommer efter hans Majestæts allernaadigste Resolution af 3 Juni 1707 den 4 Artikel, Renten og Opgjælds Pengene, som aarlig bedrager sig til 1 Rdlr. 3 Mk.

- 6) Inspectores Stipendii skulde efter Sal. Testatoris Intention have været Rector og Professorerne ved det Kongl. Universitet i Kjöbenhavn. Men som de ved deres Befvaring af 20 April 1707, da samme Inspection af Sal. Herr Geheimeraad Niels Bentzon som den nærmeste Oberdirector Stipendii, om Gud havde sparet ham Livet, var dem tilbuden, ei vilde antage dette Stipendium uden paa visse af dem foreflagne Conditioner, saa have den Sal. Mands Arvinger, hvilke tilkommer efter hans Sal. Frues Död at gjøre derom den Anstalt efter Tidens Tilstand, som de bedst eragte og forsvarligt er, formaet höiædle og höiærværdige Herr Christen Worm, Biskop over Sjællands Stift, Consistorialraad S. Stæ Theologiæ, Profesorum og Facultatis Theologiæ Decanum, samt velædle og velbyrdige Anders Jacobsen, Kongel. Majestæts Justitsraad og Borgemeister udi Kjöbenhavn, tilligemed deres Efterkommere og Succesorer in officio, at paatage sig dette Stipendii Inspection med saadan Vilkaar at de tilligemed Oberdirector have nöie Opfyn at denne Fundats kan holdes i alle sine Ord, samt vel see til at Oberdirector forvalter Capitalen forsvarligen, opfiger Hovedstolen frem og frem, saa ofte han det godt befinder, og igien mod nöiagtig Pant, Forsikkring eller Forlovere paa Rente udsætter, saasom dog Oberdirector og hans Arvinger til Capitalen blive ansvarlige i alle Maader, og Inspectores eller deres Arvinger for alt Ansvar til den aldeles ere frie og forskaanede; Oberdirector derforuden imodta-

ger og udgiver Renten aarlig den 11 Juni i rette Tider, og derover en sær Bog holder, udi hvilken denne Fundats og Gjældsbrevene paa Capitalen skal indskrives, saa og deres Navne, som nyde dette Stipendium; og tilkommer Inspecteurerne i lige Maade at have til deres Efterretning en Bog til bemeldte Stipendii Administration, hvilke nu og herefter bekostes af Oberdirector, som pligtig er at lade Inspecteurerne see samme Bog, naar og saa tidt det af dem begieres.

- 7) Obligationen paa denne Fundatses Capital, som udi en Obligation af 15 Dec. 1710 er bestaaende hos hans Majestæt, hvilken saa ofte den opfiges og igjen udfættes, skal Inspecteurerne tilkjendegives, skal være og forblive udi Oberdirectors Gjemme, som derimod giver Herr Biskoppen og den överste Borgemeister en Revers, naar det af dem forlanges.

Til Stadfæstelse have vi denne Fundats, som efter Tidens Tilstand er grundet paa Sal. Justitsraad Peder Lasfens egenhændige Concept eller Udkastning, med Vore Hænder undertegnet og med Vore Signeter forseglet. Kjöbenhavn den 16 Juni 1713.

C. Worm.

(L. S.)

A. Jacobsen.

(L. S.)

Efter Fuldmagt til Vitterlighed efter Begjering mig og mine upræjudiceerlig paa min Sösterföns Monfr. Ole v. Lasfens Vegne.

I. Worm.

Som Director og Arving underskrives af

Matthis Poulsen.

P. Bentzon.*).

*) Herefter följte endnu en Decl Underkrifter, der som uvigtige udelades.

R.

Fundatfer for Lars Mortensen Hasfings Legat, for saavidt Skolen vedkommer.

No. 1.

Jeg underfkrevne Lauritz Mortensen Hasfing, Rector udi Mariagers Latinke Skole, gjør hermed vitterligt at jeg til den allerhöieste Guds Ære, som mig ved Skolens Opvartning haver givet saa lykkelig Fræmgang, og saa rigelig udi andre Maader haver velsignet, samt til fuldkommen Efterlevelse af den med min Sal. Hustrue eendrægtelig samtyste og beslattede Vedtægt, haver efter min Død bortgivet, aflagt og legeret, saafom jeg og ved denne min Fundats nigjenkaldelig og til evig faststaaende vis aarlig Interesse bortgiver, aflægger og legerer som følger.

2) Til Mariager Byes Skole haver jeg efter een min aparte Fundats forhen givet en Capital af et Hundrede Slettedaler, hvoraf jeg haver tillagt Lauritz Pontifön at skulle aarlig nyde Renten, saalænge han gaaer her i Mariager Skole, men fiden at uddeles til andre af de nödtrængende Disciple, som Skolen her nu eller i Fremtiden maatte freqventere. Foruden min gjorte Donation jeg endnu herved til Skolens Nytte og Opkomst aflægger den Capital Courant Eet Hundrede Rigsdaler, af deslens aarlige Renter at indkjöbe behövende Böger for, til Disciplenes Brug udi Skolen.*)

Datum Mariager den 17 Martii 1754.

L. Mortensen Hasfing.

(L. S.)

*) Disse 100 Slettedaler og 100 Rigsdaler Courant bleve ved det kongelige Reskript af 6. Juni 1740 lagte til Randers latinke Skole med 160 Rdlr. 4 Mk. Fundatsens övrige Poster aftrykkes ikke, som Randers Skole uvedkommende.

No. 2.

Jeg underfkrevne Lauritz Mortensen Hasfing, Rector udi Mariagers Latinke Skole, gjør hermed vitterligt, at

jeg af christelige Tilskyndelser og gudelige Betænkninger over den allerhöieste Guds store Forforg og Bistand, som mig ved Skolens Opvartning her haver givet saa lykkelig Fremgang og saa rigelig udi andre Maader haver velfignet, samt til fuldkommen Efterlevelse af den med min gode Sal. Hustru eendrægtelig samtykte og beslattede Vedtægt, haver efter min Död fremdeles bortgivet, aflagt og legeret, saa som jeg og ved denne min Fundats uigjenkaldelig og til evig faststaaende Interesse bortgiver, aflægger og legerer Capital Courant Tohundrede Rigsdaler, hver Rdlr. til 96 Sk. Dansk beregnet, hvoraf den aarlige Rente, å 5 Pro Cento beregnet, bliver herved af mig efter min Död destineret til at kjøbe graat Vadmel og Blaarlærred, til nogen Hjælp at klæde fattige Börn med, som nu eller i Fremtiden gaac udi Mariagers Skole og dertil ere höit trængende; som söge Kirken og Skolen flittig, ere villige til at lære, i og uden Skolen leve skikkelig, og mine Efterkommere udi Rectoratet her udi Mariager kan vide sig forfikkret om at vil blive ved at frequentere Mariagers latinke Skole indtil de opnaae den Fuldkommenhed, hvormed de derfra kan dimitteres.

Samme Capital, Tohundrede Rigsdaler dansk Courant Mynt jeg herved efter min Död med 1ste Prioritet anviser udi Sr. Niels Hvids, Borger og Indvaaner her udi Mariager, hans ihændehavende og mig med lovlig Transport under Dato 1 April 1727 tilhørende Panteforskrivning, og det saaledes at Mariagers latinke Skole bliver for samme herved aflagte Capital först og fremmest udi indbemeldte Obligations og Panteforskrivnings Summa prioriteret fremfor min Stervboes Arvinger; dog bliver det at agte at min sidste Villie fritager Debitor for nogen Rente af samme Capital at svare til förste Viborg Omflag, som Aar og Dag efter min Död indfalder, hvorved det og urykkeligt skal forblive; men saa i Fremtiden deraf til hvert Aars Viborg Omflag, som nu ere eller herefter vorder paabuden, at svare udi aarlig Rente 5 Rdlr. af hver 100 Rdlr., hver Rdlr. til 96 Sk. Danske beregnet. Og som samme min Donation til Mariagers latinke Skoles Opkomst og de fattige Börn, som den nu eller i Fremtiden maatte frequentere.

deres Nytte og Fremtarv, er til evig Tid aflagt og defineret; saa vil jeg herhos paa det ærbødige og tjenstkyl- digste have ombudet Mariager Kirkes og Skoles Forfvar, Inspecteurer og Værger, mine Efterkommere udi Rectoratet, samt Byfoged og Byfkriver her udi Mariager, som nu ere eller herefter kommendes vorder, at de samtlige conjunctive vil, saaledes som de agte for den allerhöieste Gud at anfvare, lade sig trolig være angelegen, at have en fuldkommen christelig og flittig Indseende med at ovenskrevne Capital og Donation aldrig, saalænge Verden staaer, udgaaer eller bliver til anden Brug henvendt, end som denne min Fundats forklarer og tilholder, langt mindre i andre Maader forkommer, men samtlige troligen at beförge, at samme aflagte Capital alletider hos visse Folk og imod fast og tryk Forsikkring vorder udfat, og den aarlige Rente deraf efter enhvers befundne Flittighed og Nöd- törft vorder redelig Aar efter anden uddeelt og afbetalt, ligesom det er efter denne min Fundats aflagt og givet, derudover jeg og samtlige Vedkommende, hvilke jeg, efterfom overskrevet staaer, aarlig haver anordnet og beskikket dermed Indseende at have, bepligter med lige Forbindelser og Ansvar til samme Capitals Forforg og evigvarende Sikkerhed til aarlig Rente at deraf kan have, ligesom Mariager Kirkes og Skoles övrige Capitaler bör ansvares, med mindre de samtlige, een for alle og alle eller nogle for een, af egne Midler samme Capital og aarlige Renter, uden nogen Exception og Afgang, skadeslös selv vil anfvare, erstatte og betale. Distributionen af den aarlige Rente efter denne min Fundats reguleres paa lige Maade, som min Fundats af 17 Martii næstafvigte *) udi den Post omstændelig tilholder. **)

Datum Mariager den 30 Martii 1734.

L. Mortensen Hasfing.

(L. S.)

*) Deri var bestemt, at Mariager Skoles og Kirkes Forfvar, Inspecteurer og Værger, Fundators Efterkommere i Rectoratet, samt Byfoged og Byfkriver skulde senest 8 Dage efter Viborg Omflags Termin samles, og saavel i Skolens som Kirkens Regnskabsböger indføre hvor og

S.

Kongeligt Reskript, hvorved Franz Blichfeldts Legat henlægges under Randers Skole.

Christian den Syvende af Guds Naade &c. Vor fynderlig Bevaagenhed tilforn! Som Vi af Eders til os under 19de Januarii sidstafvigte indkomne Forestilling ere komne i allernaadigst Erfaring om, at der iblandt nogle Kapitaler, som forrige Sognepræst for Saal og Gulev Menigheder udi Aarhus Stift, afgangne Hr. Frantz Blichfeldt og Hustru ved deres under 18 Decbr. 1736 oprettede, og den 4de Janu. 1737 Allernaadigst confirmerede Testamente, have skænket til adskilligt gudeligt Brug i Stiftet, og som efter hans Broder afgangne Hr. Amdi Blichfeldts efterlattede Enkes Død, ifølge af samme Testamente, nu til førstkomende 26 April blive til Eder udbetalte, skal befindes 300 Rdlr. at være legerede til den latinſke Skoles fattige Disciple udi vor Kiøbstæd Grenaae, men at Testatorum Villie med foreskrevne Kapitals Anvendelse nu ikke paa den Maade kan opfyldes, efterdi bemeldte latinſke Skole siden den Tid ved Kongelig Allernaadigst Anordning er bleven ophævet; og I derhos tillige Allerunderdanigst have berettet, at fornævnte Hr. Frantz Blichfeldt og Hustru desuden skal have testamenteret 200 Rdlr. til Kirken i bemeldte Grenaae, samt i Testamentet udtrykkelig sagt, at Aarsagen dertil var, at samme Bye var hans Fødebye; i hvilken Anledning I til fornævnte Givernes sidste Villies saa nøjagtige Opfyldelse, som nu efter Omstændighederne er muelig, og til foreskrevne Byes Nytte, som Testatores af befunderlig Kiærlighed til den have havt for Øjne, Allerunderdanigst have indstillet til vores nærmere Allernaadigste Behag, hvad enten Renten af de saaledes til Grenaae latinſke Skole legerede 300 Rdlr.

mod hvad Forfikkring Capitalerne vare udfatte, samt hvorledes Renterne mod Beviis aarligt distribueredes.

**) Resten af Fundatsen, der i samme vidtløftige Stiel forpligter Inspectores Stipendii til at vaage over at Fundators Villie efterleves, udelades her.

skal uddeles aarligen iblandt alle fattige Børn af den danske Skole, som sammesteds nu allene holdes, eller og Kapitalen skal henlægges til den nærmeste og meest trængende latinke Skole paa et andet Sted: Saa give vi Eder hermed tilkiende, at vi efter det sidstnævnte af Eder giorte Forflag Allernaadigst have funden for godt, at forberemelte 300 Rdlr. skal henlægges til den meest trængende og nærmest ved Grenaae beliggende latinke Skole der i Stiftet, med de Vilkaar at fattige Disciple fra Grenaae, som gaae i samme Skole, ikkun bestandig skal nyde den aarlige Rente af Kapitalen, men i Mangel af saadanne Disciple, at Renten hvert Aar skal oplægges til Kapitalen, hvorved saaledes et fattigt Barn fra samme Bye af godt Haab stedse kunde opmuntres til at føge saadan Skole.

Derefter I Eder Allerunderdanigst have at rette og derom den fornødne Anstalt at lade føje, indberettende os udi Övrigt, at denne vores Allernaadigste Befaling er Eder til Hænde kommen. Befalendes Eder Gud. Skrevet paa vort Slot Christiansborg udi vores Kongelige Residentsstad Kiöbenhavn den 16 Febr. 1770.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

(L. S.)

O. Thott.

Til Kammerherre og Stiftsbefalingsmand Hr. Peter Rosenörn og Biskop Doctor Theologiæ Poul Mathias Bildföe.

T.

Fru Steinfeldts Testament for saavidt de
til Randers Skole legerede 3000 Rdlr.
angaaer.

Vel har jeg ved min forlængst forfattede Disposition og sidste Villie fastsat og bestemt, hvorledes og til hvad Brug de ved min dødelige Afgang efterladte Midler skulle

anvendes. Men da det Kongelige Danske Cancelli ved en Skrivelse til Aarhuus Stifts høie Övrighed, som igjen af höibemeldte Övrighed den 23 Febr. sidst er communiceret Forstanderne for den her i Randers værende latinke Skole, har tilkjendegivet hans Majestæts allernaadigste Villie ihenseende til adskillige Forandringer og Indretninger, som til denne Skoles Forbedring skulde foretages, og til hvilke Forandringers Iværkføttelse behövedes endeel Penge, som Skolens Forstandere og Byens Indvaanere nödvendig maatte skaffe Udveic til, saafremt den latinke Skole her i Randers skulde vedblive; Saa ihenseende at jeg ved ovenmeldte min Disposition og sidste Villie har til gudeligt Bræg bortskjenket saa betydelige Gaver, at jeg hverken kan eller bör betage min Sal. Mands eller mine Arvinger flere Capitaler, men jeg dog gjerne paa Skoleforstandernes indstændige Anmodning vil ophjælpe en saa nyttig Stiftelse, hvorved unge Mennesker dannes til duelige Mænd i Kirken og Staten, har jeg besluttet at gjenkalde og forandre, ligesom jeg og ved dette mit Codicil gjenkalder og didken forandrer den udi min Disposition og sidste Villie anførte anden Post saaledes, at af de 8000 Rdlr., som efter min Död ifölge bemeldte Post var skjenket til Fattige og Hausarme, skal tages 3000 Rdlr., som herved bortgives til Randers latinke Skole paa denne Maade, at til Skolens Bygning gives 200 Rdlr., og de övrige 2800 Rdlr., skal paa Rente udfættes, hvilke Renter aarligen skal uddeles til fattige, skikkelige og flittige Disciple, som in examine scholastico har aflagt Pröve paa deres Flid og Fremgang i Studeringer; dog skal denne Uddeling skee saaledes, at ingen Discipel faaer mere end 20 Rdlr., og ingen mindre end 12 Rdlr.; ligesaa skal og min Sal. Mands og mine Beslægtede eller Befvogrede være fremfor andre berettigede til at nyde dette Beneficium.

Skulde ellers de 200 Rdlr. til Skolens Bygning af mig forinden min Död være betalte, da tages disse 200 Rdlr. fra de 3000 Rdlr., og henlægges til den endelige Capital, som ifölge min sidste Villie bliver i Behold efterat alle fastsatte Legater ere udbetalte, til hvilken endelige i Behold stedse forblivende Capital disse til den latinke Skole i Randers le-

gerede 2800 Rdlr. ogfaa skal henfalde, faafremt Skolen i Eftertiden mod al Formodning enten skulde vorde ganske nedlagt eller til noget andet Sted forflöttet; hvilket de gode Mænd, som til faadan Tid ere Executores af min sidste Villie, for faavidt bemeldte i Behold forblivende Capital betræffer, nöie maa paasee, og i Tilfælde som meldt at Randers latinke Skole enten vorder nedlagt eller til et andet Sted forflöttet, da strax disse 2800 Rdlr. paa lovlig Maade tilbagefordre og indbetale.*)

Randers, den 9 Martz 1781.

Denne Copies Rigtighed tilstaaer M. Steenfeldt.

*) Slutningen af Codicillen udelades, som Skolen uvedkommende.

U.

Extract af Niels Brocks

Testamente af 19 Febr. 1796 og hans
Codicil af 24 Febr. 1802, forfaavidt
samme angaaer de til Randers latinke
Skole henlagte Legater.

8) Til Randers Byes latinke Skoles Understöttelse og Vedligeholdelse, gives Renterne af 2500 Rdlr. Skriver To Tufinde og fem Hundrede Rdlr. Af hvilke Renter Skolens Lærere skal nyde aarlig til deres Lönningers Forbedring til en Opmuntring, nemlig Rectoren 30 Rdlr., Conrectoren 15 Rdlr., og to Hörere hver 5 Rdlr.; gör tilfammen 55 Rdlr., skriver Halvtredfindstyre og fem Rdlr. aarlig; Resten af de aarlige Renter skal anvendes til trængende Disciple til Böger eller andre til deres Studering henhørende Nödvendigheder.

9) Foruden vores Legata til bemeldte latinke Skole af 6te Novbr. 1776, som först ved min dödellige Afgang udbetales; der er 640 Rdlr., gives end videre lige Summa, der udgör ialt 1280 Rdlr. Skriver Eet Tufinde to Hundrede og Firfindstyre Rdlr. Dansk Courant, alt paa samme Grund som vores förste Legata tilholde, dog at af Renterne

anvendes aarlig 8 Rdlr., figer otte Rdlr., til Indkjøb af de nyttigste Böger &c. til Bibliothekets Formerelse.

10) Endvidere legeres til bemeldte latinske Skole paa samme Fod og Indhold som bemeldte vores første Legata til en trængende Student af Skolen, som har til første Examen i det mindste obtineret næst bedste Caracteer, at han til anden Examens Læsning i Kiöbenhavn kan lave nogen Underføttelse i samme Tid, Renterne af den Summa 1280 Rdlr., skriver Eet Tusinde To Hundrede og Firfindstve Rdlr., med samme Forpligt ligesom for Gaven efter første Legat, at saadanne i Tiden efter Omstændighederne herfor igien give og betænke den latinske Skole. Men i Tilfælde at ingen saadan Student fra Randers Skole skulde være i Kiöbenhavn for at forberede sig til anden Examen, da gives samme enten til en Discipel, som det Aar dimitteres fra bemeldte Skole til første Examen, til Reiseomkostninger &c., eller glemmes til næste Aar til en Candidat, som reiser til Kiöbenhavn til anden Examen. I Mangel af begge Tilfælde gives de halve Renter til Disciple i Skolen til Böger eller andre Nödvendigheder, og det övrige halve henlægges til Legatets Formerelse, og Rector saavelsom Conrector, som de i Legatet er forbunden, blive begge ansvarlige for Bibliotheket og dets Conservation og Bevaring, samt for samme aarlig til de Herrer Forstandere efter Specification at fremvise Rigtighed, og derom forsyne sig med Vedkommendes skriftlige Tilstaaelse.

11) Til aarlig Præmie for de Disciple i bemeldte Skole, som ved aarlig Examen befindes flittigst og ordentligst, af en honnet og god Opførsel, gives Renterne af 600 Rdlr. skriver Sex Hundrede Rdlr. Dansk Courant, hvorfra en å to af de fletteste Disciple i hver Klasse undtages og nyde Intet.

Forbemeldte legerede Summer under 8, 9, 10de og 11te Post gives med den Condition, om i uventet Fald at bemeldte latinske Skole skulde indgaae og henlægges anden Sted uden for Randers Bye, da maac bemeldte Legater ikke gaae fra Byen men skal forblive og tilhøre Byen, og Renterne anvendes til anden gudelig og verdslig reel Brug og Nytte

efter Byens geistlige og verdslige Övrigheders samt Byens 6 Deputerede Borgeres Overlæg og for bedst befindende ved plurima vota.

V.

Niels Brocks Fundats af 6 Nov. 1776.

Kjendes og for alle vitterliggjøre vi underfkrevne, jeg Niels Brock, Grosferer her i Kjöbenhavn, fød af Faderen Rasmus Brock, Kjöb- og Handelsmand i Randers, og min elskelige kjære Hustru Lene Bredall, en Datter af Herr Borgemeister Nicolai Bredall i Randers, at vi, saasnart vi havde erfaret af vores kjære Svoger, nu værende Rector Herr Mag. Fuchs, hvorledes den latinske Skole i begge vores kjære Födeby Randers var meget fattig og uformuende, haver strax af christelig Medlidenhed, Gud til Ære og Lov for sin naadige Velsignelse imod os og andre til et godt Exempel, besluttet i den treenige Guds Navn at give paa Vilkaar, som siden følge, til Randers latinske Skole 640 Rdlr., skriver Sexhundrede og Fyrgetyve Rigsdaler à $3\frac{3}{4}$ Pro Cento, gjør aarlig Rente 24 Rdlr.; hvilket vi tilkjendegave velbemeldte vores kjære Svoger Herr Mag. Fuchs i en Skrivelse af 14 Septb. h. a., med Tilbud enten strax eller til först-kommende Snapsting 1777 at ville overfende bemeldte Capital, for derfor at indkjöbe gode Agre paa RandersMark, som det fikkreste Pant og Middel i alle Tilfælde og Tider til Capitalens Conservation. Men da os blev fvaaret, at Agerjordens Priser paa nærværende Tid ere saa höie, at man ikke sikkert kan gjøre sig Regning paa 24 Rdlr. Renter eller 4 Pro Cento, som nu er gangbar og lovlig Rente, med nu svarende $\frac{1}{4}$ Pro Cento Kongelig Skat, igjen $3\frac{3}{4}$ Pro Cento Rente, renderer af bemeldte 640 Rdlr. aarlig 24 Rdlr., da haver vi selv indtil videre paataget os at udfætte paa sikkert Pant her i Kjöbenhavn ommeldte 640 Rdlr., og aarlig Aars 11 Juni deraf, saalænge Gud sparer os i Live, og vi finde det beqvemt og nyttigt for Skolen, selv at udbetale og uddele den deraf nu gaende og ommeldte Rente 24 Rdlr., skriver Fire og Tyve Rigsdaler.

Skulde vi efter kort eller lang Tid blive findet at være frie for det Anfvar og den Byrde, som Capitalens Bestyrelse og Conservation medfører, da skal bemeldte 640 Rdlr. blive overfendt til de Herrer Skoleforstandere, og da ombedes de tjenftligt og ærbødigt, at de ifølge den allernaadigste Skoleforordning af 1775 den 11 Mai § 71 vil med samme Aarvaagenhed, Omhyggelighed og Anfvar, som for andre Skolens Capitaler og Legata, förge for dette vores Legati Ud-fættelse paa fikkre og viffe Steder, for altid deraf at have enhver Tids tilladelige og lovlige Rente. Ligeledes kjærlig anmodes nuværende Rector, velbemeldte vores kjære Herr Svoger, om det i hans Tid skulde indfalde, og efterkommende Succesores, at de af Kjærlighed til Skolen med samme Redelighed og Omhyggelighed, som dem i allerhöist-bemeldte Kongelige Forordning § 72 befales ved andre Renters og Legatorum Distribution, vil anvende og bruge Renterne af dette Legatum, alt efter de af os foreskrevne Vilkaar, faaledes som de efter deres Samvittighed, ifald nogen derover maatte klage, vil tilfvare og bekjendt være for Gud og Övrigheden.

Vilkaarene, paa hvilke vi give denne Capital, ere disse:

- 1) Renten af de 535 $\frac{1}{2}$ Rdlr., skriver Femhundrede, Tredive og Tre Rigsdaler To Mark, nemlig paa nærværende Tid 4 Pro Cento, men derfra gaaer $\frac{1}{4}$ Pro Cento til Kongelig Paabud eller Skat, igjen $5\frac{3}{4}$ Pro Cento, er 20 Rdlr., skal af mig selv og Hustru, faalænge vi leve og finde det for godt selv at uddele, betales her i Kjöbenhavn, som til förstkommende 11 Juni 1777 tager sin Begyndelse, efterat Inscriptionen iblandt Studenternes Tal er skeet, til den af Randers Skoles Candidater, som befindes at have gjort sig meest Flid og giver om sig for Fremtiden den bedste Forhaabning, som förer et christeligt og anstændigt Levnet, og som til saadan Hjælp er meest trængende. Dög forbeholde vi os selv af en eller anden os selv forbeholdende Aarfag heri at gjøre nogen Undtagelse, og at beneficere med dette Stipendio hvem vi ville, enten vi vedblive Legati Administration eller ikke.

- 2) Skulde Nogen enten af min egen eller af min kjære Hustrues Slægt og Paarørende melde sig til dette Stipendium, da skal de, naar de befindes flittige og skikkelige, om de end ikke har staaet sig allerbedst, dog have Præference, saaledes at eet Aar nyder Een af min Slægt dette Stipendium og Aaret derefter Een af min kjære Hustrues Slægt, og saaledes skifteviis, saalænge der er Nogen af dem.
- 3) Skulde det skee, som i de smaae latinske Skoler undertiden hænder sig, at der et Aar Ingen dimitteres fra Randers Skole, da skal det Aars Rente henlægges til det efterfølgende Aar, saafremt formenes og skeer at Een af min Slægt og Een af min Hustrues Slægt, eller Tvende af min Slægt og Ingen af min Hustrues Slægt; eller Tvende af min Hustrues Slægt og Ingen af min Slægt i næstefølgende Aar fra Skolen dimitteres, saa at tvende Candidater da kan nyde Stipendium; men bliver kun Een enten af min Slægt eller min Hustrues Slægt i det efterfølgende Aar fra Skolen dimitteret, da kjøbes for det vacante Aars Rente gode og nødvendigte Böger til Skolen, hvorved Skolebibliotheket desto snarere kunde voxe og forøges.
- 4) Renten af de øvrige 106 Rdlr. 4 Mk., skriver Eethundrede og Sex Rigsdaler Fire Mark, nemlig paa nærværende Tid 4 Pro Cento, derfra gaacr $\frac{1}{4}$ Pro Cento Kgl. Paabud, igjen $5\frac{3}{4}$ Pro Cento, er aarlig Rente 4 Rdlr. skal aarlig anvendes til at indkjøbe saadanne Böger for, som kunde være nyttige for Disciplene, bruges af dem tillaans og ellers høre Skolebibliotheket til. Forflag til disse Bögers Indkjøb gjøres af Rector, men Pengene blive efter Anviisning af mig og Hustru udbetalte. De for disse Penge indkjøbte Böger skal indføres i en efter Skoleforordningens §. 46 anbefalet Bog; og da nærværende Skolehuus i Randers for sin Fugtigheds Skyld ikke er beqvemt til at gemme Böger udi, og vel ikke heller er et sikkert Gjemmested, da Ingen boer eller kan boe i dette lidet og usle Skolehuus, saa skal Rector, indtil anden Leilighed gives, være forbunden til at forvare Bögerne, og ved sin Fratrædelse fra Embe-

det være til Bøgerne ansvarlig. Naar dette Begati Administration engang overlades til Skolens Rector, da forholdes dermed fuldkommen lige som med andre til Skolen kjøbte Bøger i allerunderdanigst Følge af den nye Skoleforordnings §§. fra § 42 indtil § 47 inclusive, at nemlig Rector, naar ham af Skoleforstanderne er leveret Renten, da med Biskoppens Approbation at indkjøbe Bøger, samme at indføre i Skolebibliothekets Protocol, og i det aarlige Regnskab anføre, hvad for Bøger, og for hvilken Priis de ere kjøbte, samt at forvarre Bøgerne, saa at de igjen ved Embedets Fratrædelse rigtig blive afleverede.

- 5) Efter vores Død, eller om vi forinden fände for godt at frasige os Administrationen, da skal, som forhen er meldt, Capitalen leveres Skoleforstanderne til fikker Udfætning og Conservation, og Renten deraf aarlig leveres til Skolens Rector, for at anvende dem paa den Maade, som nu er forekrevet. Og paa det ingen Svinke eller Collusion skal skee, da staaer det ingenlunde i en Rectors Magt at unde de foranmeldte 533½ Rdlrs. Rente til den, som ham bedst synes, og som i sin Skolegang kan have viist meest Flid, da Erfarenheden ofte har viist, at den, som i Skolen har været flittig og skikkelig, har ved sin Bortreise fra Skolen strax forandret sig. Derfor skal den Candidat, som efter denne Foundations 1ste Post eller Vilkaar til dette Stipendium kan synes at være berettiget, strax efterat han er bleven Student, forsyne sig med en Profesors Attest om hans ved den academiske Examen viste Prøve paa en fremfor de andre af Skolen udmærket Flid, samt Vidnesbyrd om et siden Ankomsten til Kjøbenhavn ført christeligt Levnet; hvilken Profesors Attest tilligemed Candidatens Qvittering for det derpaa erholdte Stipendium Rector skal være forbunden at indsende til Stiftets høie Övrighed ved Skoleregnskabets Aflæggelse. Ligeledes for at forekomme al Underfundighed i Tidens Længde i Henseende til denne Foundations 2den Post, at nemlig ikke Nogen urigtig eller falskelig skulde angive sig for at være mig eller min kjære Hustru

beflægtet eller Paarørende, da skal saadan en Person, førend han erholder dette Stipendium, forskaffe sig tvende troværdige Mænds Attester, som kunne vide at gjøre og give fornøden Oplysning i denne Sag; deres Vidnesbyrd og Attest bør ogsaa følge med Skoleregnskabet.

- 6) Skulde det skee, som Gud forbyde, at Randers latinske Skole nogenfinde skulde blive nedlagt, da maa denne vores Gave ingenlunde tages fra Byen og henlægges til andre latinske Skoler. Og ligeledes om der med dette Legatum ikke skulde omgaaes i alle Maader, som denne vores Stiftelse tilholder, da skal i begge Henseender dette Legatum til vores Arvinger og Efterkommere være hjemfalden, dog saaledes at det strax af dem til gudeligt Brug anvendes, saasom til Randers Byes fattige danske Skole, og det paa saadan Maade og Vilkaar, som bedst og nyttigst kan eragtes.
- 7) Enhver Candidat, førend han nyder og modtager bemeldte Legati Renter, skal til den, som imod Qvittering leverer ham Pengene, gjøre et helligt Løfte paa sin Samvittighed herfor, at dersom han af Gud i Tiden med det Timelige bliver velfignet, skal han betænke, erkjende og give til Randers latinske Skole en Gave efter Omstændighed og Tilstand enten til Lærerne, Rector og Hörere til Huusleie eller Indkomsters Forbedring, eller til Disciplenes, imedens de gaae i Skolen, deres Underholdning og Klæder, &c., eller til Hjælp til en grundmuret Skolebygning, som Viborg, Aarhus, Horsens og andre Stæder har; eller hvad de selv synes Skolen, Disciplene og Studenterne, der fra Skolen dimitteres, efter Tiderne og Omstændighederne formenes kan at være bedst, fornødent og nyttigst, hvorfor enhver Candidat ved dette Legati Renters Modtagelse vorder en Gjenpart af denne 7de Post dette Legati meddeelt til Ihukommelse og Efterlevelse.

Vi bede desforuden i Underdanighed Aarhus Stifts høie Övrighed at ville vaage for denne vores Stiftelse og Fundats ligesom for andre Skolens Fundatser, paa det dens Intention af Vedkommende nøie maa vorde efterlevet og ikke

i nogen Maade forrykket. Af denne vores Fundats skal en fidimeret Copi under vores Haand og Segl leveres til at nedlægges i Aarhus Stiftskiste, en dito til Randers latinske Skole, og Originalen at forblive hos os selv indtil Videre og Kundgjørelse herom. Til Vitterlighed have vi tjenstligt ombudet hans Höiærværdighed Herr Peder Hersleb Abildgaard, Sognepræst for vor Frelferes Menighed her paa Christianshavn, og Herr Capitain Jesper With dette med os at underskrive og forsegle. Datum Kjöbenhavn den 6 Novembris 1776.

N. Brock,
(L. S.)

Lene Brockes.
(L. S.)

Peder Hersleb Abildgaard
(L. S.)

Jesper With.
(L. S.)

X.

Theilmanns Legat.

Den 21de Artikel af Etatsraad Theilmanns Reglement under 2 Febr. 1790 lyder saaledes: Til en Bogfamling ved hver af de latinske Skoler i Ribe, Colding, Fridericia, Horsens, Aarhus, Randers, Viborg og Aalborg skal til næste Viborg Snapstings Termin efter min Död, til hver af dem, af min næste Efterfølger betales eengang for alle 200 Rdlr., siger Tohundrede Rigsdaler, og fiden af Stamhuus Eierne een efter anden til evindelig Tid til Samlingens Formerelse ved hvert Aars Snapstings Termin til hver af fornævnte 8 Skoler og desuden til Roeskilde latinske Skole aarligen 20 Rdlr., siger 20 Rigsdaler.

Y.

Kongeligt Reskript af 11. Marts 1796 om St. Mortens Kirkes Stipendium.

Christian den 7de &c. Vor fynderlige Gunst tilforn! Da Vi under 27. Juni 1781 allernaadigst have fundet for godt at henlægge Chordegns Embedet i Vor Kjöbstæd Ran-

ders og dets Indkomster til Conrectoratet ved den latinske Skole saamesteds, og en Skolens Disciple haver stedse været antaget til som Underdegn at iagttage de Forretninger, som Conrector formedelt hans andre Embædsforretninger ei var istand til at efterkomme; og I nu have andraget for Vores danske Cancellie, at de Forretninger, som saaledes have paalagt de Disciple, der Tid efter anden have været valgte som Underdegne, ei af disse, som aldeles unge Mennesker, ere blevne iagttagne med den fornødne Nöiagtighed, men at det vilde være nyttigere at en fast Underdegn blev antagen, hvorfor I og Intet have fundet at erindre imod den af Kirkens Inspecteurer antagne faste Underdegn; Saa ville Vi i Anledning af Eders derhos gjorte Forestilling herved allernaadigst have bevilget, at faste Underdegne herefter maa antages ved Kirken i bemeldte Randers af dens Inspecteurer, dog at Conrector ved denne Forandring bliver af Kirkens Inspecteurer sikket og betrygget for alt Tab i hans Indkomster nu og i Fremtiden, samt at Randers Skole for Afstaelfen af den Rettighed at beskikke Underdegne, der hidtil har været en Understöttelse for en fattig og duelig Discipel, nyder af Kirken 20 Rdlr. aarlig til et Stipendium for en Discipel i den överste Lectie, og at den Discipel, som i forrige Aar har været Underdegn, nyder de ham derfor tilkommende Rettigheder indtil Aarets Udgang. Derefter I Eder allerunderdanigst have at ætte og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive.

Z.

Stipendium Fofianum.

I en af Stiftsövrigheden i Aarhus fidimeret Copi af Dr. Michael Fofies Testament, dateret den 14 Marts 1792 og kongelig confirmeret den 27 Febr. 1795, hvilken Copi findes i Skoleus Archiv; lyder iste Artikel saaledes: Til den latinske Skole i Randers gives 400 Rdlr., hvoraf den Discipel skal nyde Renter, som i det Aar forsendes til Academiet og in examine scholastico har viist Pröve paa störste Flittighed, förer et skikkeligt Levnet og dertil er meest

irængende. Og ſkulde Ingen et Aar dimitteres, maatte det oplægges til et andet Aar, da tvende kunde nyde godt deraf, og kaldes Stipendium Fofianum.

Æ.

Kongeligt Reſkript om 1ſte Clasſes Nedlæggelse.

Chriſtian den 7de &c. Vor ſynderlige Guuſt tilførn! Af een fra Rector Chriſtian Fuchs ved den latinſke Skole i Vor Kjøbſtæd Randers indkommen Anføgning er os allerunderdanigſt bleven refereret, at ſom bemeldte Skole er fattig og ikke har mere end Hundrede og nogle og Tredive Rigsdaler aarlig at uddele, ſaa er Antallet af Diſciplene derudover ſtedfe ringe, da Forældre ſende deres Børn til andre bedre doterede Skoler; Og ſom den 2den Lectie Hörers Plads nu er ledig, ſaa vil det være Skolen til Nytte, om den 1ſte Lectie Hörers Plads maatte nedlægges og forflyttes til den anden, og dens Indkomſter, ſom fornemmelig beſtaaer i Halvdelen af Gäſum Kongetiende ſamt 3 Tdr. Rug og 20 Tdr. 4 Skpr. Byg af Degnepenſionerne og kan beregnes af 150 til 150 Rdlr., maatte henlægges til Diſciplens aarlige Distribuſt; hvorimod 2den Lecties Hörer kunde beholde alle Accidentier af Kirkebryllupper, ſom hidtil have været deelt med 1ſte Lectie Hörer. Thi give Vi Eder hermed tilkjende, at Vi i Anledning af ſaadant herom gjorte Forflag ſamt efter Eders derover indhentede Erklæring, hvorudi I melde, at Skolearbeidet nok kan beſtrides af Rector og tvende Hörere, allernandigſt have funden for godt; og hermed ville have anordnet, at den 1ſte Lecties Hörerplads ved Randers Skole maa nedlægges og Lønnen komme til Deeling mellem Skolens Diſciplé og den tilbageblivende nederſte Hörer, ſaaledes at den halve Deel af forberorte Gäſum Sogus Kongetiende, ſamt 3 Tdr. Rug og 16 Tdr. Byg Degnepenſioner, ſom betales efter Capitelſtaxten, tillægges Diſciplene, men Reſten, tilligemed 2den Lectie Hörers hidindtil havde Indkomſter, viſe og uviſe, maa uden Afgang være en Løn for den tilbageblivende nederſte Hörer ved Skolen. Derefter I Eder allerunderdanigſt have at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalende Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Chriſtiansborg udi Vores Kongelige Reſidentsſtad Kjøbenhavn den 23. Octb. 1776.

Under Vor Kongelige Haand og Signet
Chriſtian Rex,

Ö.

Peder Nielsens Fortegnelse paa Skolens
Indtægter.

Latinske Scholemesters visse Lön oc Inkomstvd i Rhanders.

- 1) Haffuer salig höilofflig Ihukommelse Konning Christian den 3 funderit til Latinske Scholemesters Befoldning hans Naadis Anpart aff Tienden aff Hald oc Lem Sogner.
- 2) Hans Scholegield oc anden wuisse Rettighed.
- 3) Bekommer aarligen aff Rhanders Raadhus till Husleie Nie Slette Daller.
- 4) Sammeledis hans Anpart aff Scholens Jordfchyld her aff Rhanders Bye effter Kongl. Mayest. Breffs Indhold; oc bekommer han deraff den 3die Part, oc hver aff de to öffuerste Hörere den 3die Part.

De to öffuerste Höreres Lön oc aarlig Indkomst.

- 1) Haffuer de Kongl. Mayest. Anpart aff Tienden af Hem Sogn oc Nogit aff Gasum Sogn effter hans Mayest. Breffs Indhold.
- 2) Deris Scholegield oc anden wuisse Rettighed.
- 3) Bekommer huer aff dem aarligen aff Rhanders Raadhus til Husleje 4 Slette Daller.
- 4) Deris Anpart aff Scholens Jordfchyld, som er huer den 3die Part.
- 5) De to beste Par Sogner paa Landsbyerne.
- 6) Den öffuerste Hörer er altid Degn vdi St. Martins Sogn, oc den anden Hörer Degn vdi Graabrödre Sogn, oc bekommer derfor Degnepenge aff huer Gaard oc Halffuegaard oc Boefolk.

Den nederste Hörer:

- 1) Haffuer sin Kost vdi Hospitalet.
- 2) Scholegield oc anden wuisse Rettighed.
- 3) Itt med di beste Par Sogner paa Landsbyerne.

De to Underdegne oc deris aarlig Lön.

- 1) Er dennem huer aarlig beuilget aff Kirkens Penge 3 Slette Daller.
- 2) Item deris Degnepenge aff huer Gaard oc Boe.

Den Degn i St. Martins Sogn haffuer aff huer Gaard i Vorup 2 Skp. Biug. Den Degn til Graabrödre Kircke haffuer sin Kost paa Slottet. Er at achte, att de Scholis Personer, som siunge vdi Hospitalet, haffuer oc deris frie Kost derfor vdi Hospitalet.

Skoleefterretninger

for

indeværende Skoleaar.

Om Lærerne.

I Skolens Lærersonale er i indeværende Skoleaar foregaaet betydelige Forandringer. I Skrivelser af 25. Sept., 29. Sept. og 16. Oct. 1832 beordrede Directionen Rector at afskedige Timelærer Möller, som hidtil havde underviist i Calligraphi i de 3 överste Classer og i Dansk og Regning i nederste; at overdrage Underviisningen i Mathematik og Regning i nederste Classe til Premierlieutenant v. Klubien, der allerede eet Aar havde havt disse Fag i de 3 överste Classer; at overdrage Underviisningen i Calligraphi i alle Classer og Dansk i nederste Classe til Adjunct Ussing, og dennes hidtil havende Fag, Historie og Geographi, til Cand. Philos. Frederik Amandus Wagner, der nu blev constitueret som Lærer ved Skolen. Endnu inden det förste Qvartals Udgang blev Overlærer P. D. Wohnsen befordret til Sognepræst for Kullerup og Revsvindinge Menigheder i Fyen, og i Begyndelsen af 2det Qvartal Adjunct P. D. Kruse til Sognepræst for Öeland i Aalborg Stift. I Pastor Wohnsens Sted blev under 16. Febr. 1833 forrige Adjunct ved Metropolitanskolen, Mag. Christian Frederik Ingerslev ansat som Overlærer; og i Pastor P. D. Kruses Sted constitueredes under 23. Febr. 1833 Cand. Theol. Carl Adolph Gjellerup, og, da der kort efter aabnede sig for ham Udsigt til geistlig Befordring, atter i hans Sted, inden han end-

nu havde tiltraadt, under 25. Mai Cand. Theol. Jørgen Victor Bloch. Disse tvende Lærere tiltraadte deres Functioner ved Skolen i Begyndelsen af Juni; Herr Wagner havde allerede fungeret siden 1. Nov. 1832. Med Mag. Ingerslev, hvis videnskabelige og pædagogiske Dygtighed er almindelig erkjendt, har Skolens Rector staaet i mangeaarig Venskabsforbindelse; Herr Wagner og Bloch vare mig forhen aldeles ubekjendte, men have allerede givet mig rig Aaledning til at nævne dem som brave og dygtige unge Mænd, af hvis Arbeide Skolen lover sig de herligste Frugter.

Skolens Lærere ere da for nærværende Tid: undertegnede Rector, Overlærer Magister Ingerslev, Adjuncterne Simoni og Ussing, de constituerede Lærere Wagner og Bloch, og Timelærer Premierlieutenant v. Klubien. Mellem dem ere Fagene saaledes fordeelte: Rector Latin i överste og Græsk i de to överste Classer, tilsammen 25 Timer ugentligt; Mag. Ingerslev Latin i 3die Classe, Græsk i 2den og Fransk i de 3 överste Classer, tilsammen 25 Timer; Adjunct Simoni Latin i de to nederste Classer, tilsammen 24 Timer; Adjunct Ussing Dansk i nederste og Calligraphi i alle Classer, tilsammen 20 Timer; Herr Wagner Historie og Geographi i alle Classer og Tydsk i de 3 överste, tilsammen 26 Timer; Herr Bloch Religion i alle Classer, Dänsk i de 3 överste, Hebraisk i de to överste og Tydsk i nederste, tilsammen 25 Timer, og Premierlieut. v. Klubien Mathematik i alle Classer, tilsammen 16 Timer. Saaledes undervises ugentligt i 161 Timer, der ere saaledes fordeelte, at 4de og 2den Cl. have hver 42 Timer ugentligt, 3die Cl. 41 Timer, og 1ste Cl. 36 Timer. Her til kommer endnu 6 Timers Underviisning ugentligt i Gymnastik, der gives af Premierlieutenant v. Würtzen, dog ikke i Vintermaanederne, da intet Locale kan have til at foretage disse Övelser under Tag.

For at give et Overblik over Fagfordelingen, Skoletiden &c. aftrykkes her den ved Directionens Resolution under 18de Juni d. A. approberede Lectionstabel. Lærernes Navne betegnes ved Begyndelsesbogstaverne F, I, S, U, W, B, K.

Lectionstabel for Randers lærde Skole.

Timer.	Classe.	Mandag.		Tirsdag.		Onsdag.		Torsdag.		Fredag.		Löverdag.	
8—9	4	Latin.	F.	Latin.	F.	Latin.	F.	Latin.	F.	Latin.	F.	Latin.	F.
	3	Latin.	I.	Latin.	I.	Latin.	I.	Latin.	I.	Latin.	I.	Latin.	I.
	2	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.
	1	Religion.	B.	Mathem.	K.	Mathem.	K.	Mathem.	K.	Religion.	B.	Mathem.	K.
9—10	4	Mathem.	K.	Mathem.	K.	Mathem.	K.	Fransk.	I.	Mathem.	K.	Fransk.	I.
	3	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.
	2	Fransk.	I.	Græsk.	I.	Fransk.	I.	Mathem.	K.	Fransk.	I.	Mathem.	K.
	1	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.
10—11	4	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.	Græsk.	F.
	3	Historie.	W.	Mathem.	K.	Mathem.	K.	Mathem.	K.	Geographi.	W.	Historie.	W.
	2	Mathem.	K.	Geographi.	W.	Historie.	W.	Dansk.	B.	Mathem.	K.	Religion.	B.
	1	Dansk.	U.	Tydsck.	B.	Religion.	B.	Dansk.	U.	Dansk.	U.	Dansk.	U.

11—12	4	Lat. Stiil.	F.	Latin.	F.	Lat. Stiil.	F.	Latin.	F.	Lat. Stiil.	F.	Latin.	F.
	3	Mathem.	K.	Geographi.	W.	Historie.	W.	Dansk.	B.	—	—	Hebraisk.	B.
	2	Historie.	W.	Religion.	B.	Religion.	B.	Geographi.	W.	Historie.	W.	Tydk.	W.
	1	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.
2—3	4	Historie.	W.	Hebraisk.	B.	Geographi.	W.	Hebraisk.	B.	Historie.	W.	Dansk.	B.
	3	Religion.	B.	Tydk.	W.	Religion.	B.	Tydk.	W.	Religion.	B.	Fransk.	I.
	2	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Calligr.	U.
	1	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.
3—4	4	Religion.	B.	Religion.	B.	Religion.	B.	Religion.	B.	Historie.	W.	Dansk.	B.
	3	Lat. Stiil.	I.	Latin.	I.	Lat. Stiil.	I.	Latin.	I.	Lat. Stiil.	I.	Lat. Stiil.	I.
	2	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.	Latin.	S.
	1	Historie.	W.	Geographi.	W.	Historie.	W.	Geographi.	W.	Tydk.	B.	Historie.	W.
4—5	4	Hebraisk.	B.	Tydk.	W.	Græsk.	F.	Geographi.	W.	Calligr.	U.	Tydk.	W.
	3	Calligr.	U.	Fransk.	I.	Calligr.	U.	Calligr.	U.	Fransk.	I.	Dansk.	B.
	2	Græsk.	I.	Dansk.	B.	Græsk.	I.	Græsk.	I.	Tydk.	W.	Græsk.	I.

Gymnastik een Time hver Eftermiddag efter Aarstidens og Veirligets Beskaffenhed.

Om Disciplene.

Ved forrige Hovedexamen var Disciplenes Antal 47, fordeelte i 4 Classer. I indeværende Skoleaar ere 20 nye Disciple optagne. 4 dimitteredes til Universitetet den 1. October 1832, og 9 udgik i Aarets Løb, deels af Mangel paa Lyst og Evner, deels formedelst Forældrenes Bortflytning. Den høieste Freqvents i Skoleaaret har været 60, den nærværende er 54. Tvende Disciple i överste Classe, nemlig Hans Frederik Poulsen og Hans Muus Fogventes dimitterede til Efteraaret. En Forberedelsesclasse, hvori Underviisningen vil blive givet af Mag. Ingerslev, og hvortil en Deel Disciple have meldt sig, vil blive oprettet til næstkommende 1. Octobr, efter de samme Principer, som ere udviklede i Skolens Program for 1831, Pag. 72. Eor Fuldstændigheds Skyld aftrykkes her en Liste over Disciplene i den Orden, hvori de i August Maaned sidde hver i sin Classe.

IV. Classé.

1. Gottfréd Caspersen, Sön af Kjöbmand Caspersen i Randers.
2. Otto Marsvin Laurberg, Sön af Godsforvalter Laurberg paa Benzön ved Grenaae.
3. Balthasar Christopher Böggild, Sön af Kjöbmand Böggild i Aalborg.
4. Hans Frederik Poulsen, Sön af Justitsraad Poulsen i Randers.
5. Thomas Neergaard Wesenberg, Sön af Krigsraad og Herredsfoged Wesenberg ved Randers.
6. Carl Diderik Lorenz, Sön af Kammerherre og Amtmand Lorenz ved Randers.
7. Niels Anton Amitzböll, Sön af afdöde Procurator Amitzböll i Randers.

8. Povel Christian Sinding, Søn af Skolelærer Sinding i Alsted ved Sorø.
9. Werner Christian Plesner, Søn af Pastor Plesner til Lidö og Smörum i Sjælland.
10. Hans Muus Fog, Søn af Assessor og Toldinspector Fog i Randers.
11. Jörgen Möller, Søn af afdøde Kjøbmand Möller i Randers.
12. Wichmann Blauenfeldt, Søn af Organist Blauenfeldt i Randers
13. Hans Philip Plesner, Søn af afdøde Amtsprovst Plesner i Ørsted ved Grenaae.
14. Lars Mammen Qvitzau, Søn af Kjøbmand Qvitzau i Randers.
15. Christen Evaldsen, Søn af Skipper Evaldsen i Randers.
16. Anders Rudolf Jensen, Søn af Procurator Jensen i Randers.

III. Classe.

1. Carsten Levinsen, Søn af afdøde Skolelærer Levinsen i Holbek.
2. Hans Jacob Hörning, Søn af afdøde Pastor Hörning i Sevel ved Holstebro.
3. Christian Frederik Cai Reiersen, Søn af Cancelliraad og Herredsfoged Reiersen i Randers.
4. Peter Bröchner Blicher, Søn af afdøde Provst Blicher i Gauerlund ved Veile.
5. Michael Simon, Søn af Kjøbmand Simon i Randers.
6. Michael Ambrosius Dazet, Søn af Coffardicaptain Dazet i Randers.
7. Gilbert Preysz, Søn af Kjøbmand Preysz i Randers.
8. Johan Henrik Theodor Sabroe, Søn af Skolelærer Sabroe i Nykjöbing paa Mørsöe.

9. Leving Wulff, Sön af Kjöbmand Wulff i Randers.
10. Carl Peder Nicolai Lambrecht, Sön af afdöde Krigsraad Lambrecht paa Bornholm.
11. Peter Höeg, Fleiesön af Pastor Find i Hald ved Randers.
12. Johan Carl Vilhelm Tolstrup, Sön af Cancelliraad Tolstrup i Grenaae.
13. Johan Vilhelm Ludvig Dahl, Sön af Pastor Dahl i Glenstrup ved Randers.
14. Edvard Deodatus Kyhnel, Sön af Bye- og Raadstueskriver Captain Kyhnel i Randers.

II. Classe.

1. Christian Vilhelm Aarup, Sön af afdöde Proprietair Aarup paa Karmarck ved Randers.
2. Christen Götzsche, Sön af Pastor Götzsche i Vestervelling ved Randers.
3. Rasmus Knudsen, Sön af Skibscapitain Knudsen i Nimtofte ved Grenaae.
4. Jens Christian Ferslöw, Sön af Veipiqueur Ferslöw i Randers.
5. Rasmus Hansen Hall, Sön af Brygger Hall i Randers.
6. Vilhelm Julius David, Sön af Kjöbmand David i Slagelse.
7. Carl Rasmus Maro Ammitzböll, Broder til No. 7 i 4de Classe.
8. Christen Sörensen, Sön af Kjöbmand Sörensen i Randers.
9. Jean Jaques Holm, Sön af Regimentschirurg Holm i Randers.
10. Rudolf Mathiesen Jensen, Broder til No. 16 i 4de Cl.
11. Nicolai Andersen, Sön af Kammerraad Andersen i Randers.

12. Carl Rasmus Starck, Sön af Krigsraad Starck i Grenaae.
13. Jens Michael Peter Kragh, Sön af Pastor Kragh i Gjerlev ved Randers.
14. Frederik Sophus Wildenradt, Sön af Kammerherre og Oberst v. Wildenradt i Randers.

I. Classe.

1. Arnold Magdalus Andreas Kyhnel, Broder til No. 15 i 3die Cl.
 2. Carl Martinus Schow, Sön af Möller Schow i Randers.
 3. Jens Henrik Bjerring, Sön af Procurator Bjerring i Randers.
 4. Frederik Emanuel Ramus, Sön af Controlleur Ramus i Randers.
 5. Edvard Flemmer, Sön af Skolens Rector.
 6. Niels Christian Frederik Basse, Sön af Provst Basse i Kjörup ved Horsens.
 7. Christian Preetzmann, Sön af Kammerjunker Preetzmann paa lille Himmestrup ved Viborg.
 8. Jens Eliot Nygaard, Sön af Kasserer Nygaard i Randers.
 9. Damianus Theodorus Plesner, Broder til No. 13 i 4de Cl.
 10. Christian Wilde, Sön af Kammerraad Wilde Randers.
-

Om Lære- og Læsebøger.

For de Læseres Skyld, som ikke maatte have seet Skolens foregaaende Programmer, gives herved en fuldstændig Forklaring over de Lære- og Læsebøger i alle Fag, som her for Tiden bruges.

I de gamle Sprog bruges Badens latinske, Langes græske og Lindbergs (mindre) hebraiske Grammatik; i de nyere Sprog Nissens (mindre) danske, Deichmanns franske og Hjorts tyske Grammatik; i överste Classe tillige Rahbeks „danske Stil.“ Som Læsebøger i disse Sprog Molbeks danske i nederste Cl., i de andre Sanders Odeum, Riises mindre tyske i de tre nederste, sammes större tyske samt Behrmanns i överste Cl.; Borrings Manuel des enfans i 2den Cl., hans Læsebog for Mellemclasser i 3die og 4de; i 4de tillige Borrings Etudes. Til Historie og Geographi bruges Kalls og Riises Lærebøger, dog saaledes at man i Historien ved Siden af Kalls Compendium bruger Kofoeds större Historie som Læsebog i Mangel af en bedre. Ved Religionsunderviisningen bruges Krög Meiers Læsebog i de to överste og Balles Læsebog i de to nederste Classer, samt Herslebs större Bibelhistorie i de tre överste og sammes mindre Bibelhistorie i den nederste Cl. I de mathematiske Videnskaber bruges Björns Lærebøger, fra hvilke dog Læreren i sit Foredrag ofte finder det hensigtsmæssigt mere eller mindre at afvige.

I de ældre Sprog er i indeværende Skoleaar læst följende Skrifter: I 4de Cl. Horatses Epistler og Ars poetica; 1ste Bog af Ciceros Disputt. Tusc.; sammes Taler for Ligarius og Kong Deiotarus; 8de og 9de Bog af Livius; de to förste Böger af Homers Odyssee; Herodots 7de Bog; Platos Crito og Apologia Socratis; de to sidste Böger af Xenophons Memorabilia Socratis, Johannes Evangelium; Genesis. Desuden have de æl-

dre Disciple repeteret de Pensa, som i det foregaaende Skoleaar vare blevne gennemgaaede.

I 3die Classe 1ste Bog af Ovids Metamorphoses; Ciceros Taler for Ligarius, for Kong Deiotarus, for Archias; 5te Bog af Xenophons Expeditio Cyri, og de 2 første Böger af Homers Odyssee.

I 2den Classe Cornelius og Eutropius; Langes græske Læsebog.

I 1ste Classe Bröders latinske Læsebog.

Den latinske og græske Grammatik gennemgaaes regelmæssigt i alle Classer, selv den överste.

Om Skolens Stipendier og om Bygningerne vil man paa sit Sted i Programmet finde fornöden Efterretning. Herved bemærkes blot som oplysende Anmærkning til Pag. 17 og Pag. 32, at Directionen under 17 Aug. d. A. har resolveret, at det Brockske Legat paa 47 Rbdl. 1 Sk. Sölv maa fra min Embedstiltrædelse fundatsmæssigt uddeles til Dimittender fra Randers Skole. Om Bibliothekets Forögelse, som i Aar ikke har været betydelig, vil næste Aar blive givet Underretning.

Sluttelig tillade man mig angaaende Dimissionen og Skolebeneficiernes Fordeling at meddele nogle Oplysninger, som Erfaring har overbeviist mig om ikke at være overflödige. I Almindelighed vil en flittig Discipel behöve 3 Aar til at gennemgaae överste Classe; dog ligesom han, naar han befindes dygtig, kan blive dimitteret efter 2 Aars Forlöb, saaledes er det langt fra, at han blot ved 3 Aars Anciennitet erhverver sig nogen Ret til at blive dimitteret. Jeg skylder Skolens Ære og den mig anbetroede Ungdoms Vel Ingen at dimittere, förend han har naaet den Modenhed, som Skolen efter hans Evner kan give ham. Pluraliteten af Disciplene ville ved Flid kunne bringe det saavidt, at de have Rimelighed for sig, ved Examen artium at

ville erholde Laudabilis til Hovedcharacter. For at have Sandsynlighed herfor er det nödvendigt at Vedkommende saavel ved Candidatpröven som til maanedlig Hovedcharacter i sit sidste Skoleaar maa have havt Meget godt eller Meget godt?, og i ingen Rubrik, i Besynderlighed for den latinske Stil, mindre end Godt. De danske Characterer nemlig, som vi give i överste Classe, svare omtrent saaledes til de ved Examen artium brugelige latinske, at Mg er = Laud, G = H. ill., Tg = N. cont. og Tg $\frac{1}{2}$ eller Tg? og endnu mere Mdl. eller Slet = O. Nu kan og bör vel ingen Skole opstille det som en ufravigelig Regel, Ingen at ville dimittere, som ikke med Rimelighed kan vente Laud., thi billigt Hensyn bör tages til Evnernes Beskaffenhed; men den Discipel, som blot af Mangel paa stadig Flid har berövet sig Udsigt til Laud., bör ikke vente at blive dimitteret, thi ligesom Skolen har Pligter imod ham, saaledes har ogsaa han Pligter imod Skolen. Enhver Fader vil alt-saa, ved at sammenholde sin Söns Characterbog med Skolens Dom om hans Evner, kunne vide, hvad Haab han vil kunne gjøre sig om hans Dimission, og jeg tör vente, at ingen forstandig Fader vil föie eller billige sin Söns barnagtige Lyst til at komme umoden ud i Verden.

Om Skolebeneficierne befaler Skoleforordningen, at ingen Discipel maa bringes i Forslag, undtagen han ved gode Anlæg, sædelig Opførsel og Flid gjør sig fortjent hertil; at enhver Fordeling af Skolebeneficier, efter at være approberet af Directionen, gjælder kun indtil næste offentlige Examen, og at, naar en Discipel, som har været et Beneficium tillagt, ved Dovenskab eller slette Sæder viser sig hertil uværdig, skal det fratages ham. For det Forslag til Beneficiernes Fordeling, som jeg efter hver Hovedexamen paa Embedsvegne skal gjøre, er foreskrevet den Form, at i første Rubrik sættes samtlige Skolens Disciple efter deres No., i 2den den halvvaarige Censur over deres

Anlæg, Flid, Fremgang og Opførsel, i den 3die nærmere Forklaringer og Oplysninger, og i den 4de Forslaget til enten at betale Skolelön, eller nyde en Grattistplads, eller bevilges Stipendier. Det staaer som Følge heraf aldeles ikke i min Magt at sikkre nogen Discipel noget Skolebeneficium længere end det Aar, for hvilket det er ham bevilget; men ligesom den flittige og sædelige Discipel kan være sikker paa at beholde de ham tillagte Beneficier og med Tiden at ascendere til höiere, saaledes kræver Pligt og Embedseed, at jeg nöiagtigt og ufravigeligt vaager over at Statens og private Mænds Godgjörenhed ikke misbruges til at föde Dovenskab og Uduelighed.

Den offentlige Examen

i

Randers lærde Skole

for Aaret 1853

foretages i følgende Orden.

Onsdagen den 4de Septbr.

- Kl. 8 — 12. IV Cl. Latin.
- 8 — 12. III Cl. Latinsk Stiil.
- 8 — 11. II Cl. Latinsk Stiil.
- 3 — 5. IV Cl. Latin.
- 3 — 6. III og II Historisk Udarbeidelse.

Torsdagen den 5te Septbr.

- 8 — 12. IV Cl. Græsk.
- 8 — 12. III og II Religionsudarbeidelse.
- 3 — 5. IV Cl. Græsk.
- 5 — 6. I Cl. Dansk.

Fredagen den 6te Septbr.

- 8 — 12. III Cl. Latin.
- 8 — 1. IV Cl. Latinsk Stiil og Version.
- 8 — 11. I Cl. Dansk Dictata.
- 3 — 6. II Cl. Latin.

Löverdagen den 7de Septbr.

- 8 — 12. III. Cl. Græsk.
- 8 — 12. IV Cl. Religionsudarbeidelse.
- 3 — 6. II Cl. Historie og Geographi.
- 3 — 6. IV Cl. Historisk Udarbeidelse.

Mandagen den 9de Septbr.

- Kl. 8 — 11. IV Cl. Hebraisk.
- 11 — 12^I. I Cl. Religion.
- 3 — 6. IV Cl. Fransk.

Tirsdagen den 10de Septbr.

- 8 — 10. IV Cl. Geographi.
- 10 — 12. I Cl. Mathematik.
- 3 — 6. IV Cl. Historie.

Onsdagen den 11te Septbr.

- 8 — 12. III Cl. Mathematik.
- 3 — 6. IV Cl. Arithmetik.

Torsdagen den 12te Septbr.

- 8 — 11. II Cl. Fransk og Tydsk.
- 11 — 12. I Cl. Tydsk.
- 3 — 6. IV Cl. Geometri.

Fredagen den 13de Septbr.

- 8 — 12. IV Cl. Religion.
- 3 — 6. IV Cl. Tydsk.

Löverdagen den 14de Septbr.

- 8 — 10. I Cl. Latin.
- 10 — 12. II Cl. Græsk.
- 3 — 6. III Cl. Historie og Geographi.

Mandagen den 16de Septbr.

- 8 — 10. I Cl. Historie og Geographi.
- 10 — 12. III Cl. Tydsk.
- 3 — 5. II Cl. Mathematik.
- 5 — 6. III Cl. Hebraisk.

Tirsdagen den 17de Septbr.

- Kl. 8 — 10. II Cl. Religion.
 — 10 — 12. III Cl. Fransk.
 — 2 — 5. III Cl. Religion.
 — 5 — 6. Samtlige Classer Gymnastik.
-

De 4 næste Dage prøves de nyanmeldte Disciple. Mandagen den 23. Sept. og Tirsdagen den 24. Sept. holdes Censuren. Löverdagen den 28. Sept. Kl. 11 foretages Translocationen, og Mandagen den 30. Sept. til sædvanlig Tid tager Underviisningen igjen sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Værger samt Videnskaberne og Skolens Velyndere indbydes herved ærbødigst til at overvære de mundtlige Prøver saa ofte deres Leilighed maatte tillade det, og at hædre og opmuntre Skolen med deres Nærværelse.

Randers, den 20de August 1833.

H. M. Flemmer.
